

Arómani Îtun anaaé kéwaraa-yubaq Arómubaq Póroma agatáye.

Póroni mayaígón áaimma

¹ kemá Póro mayai-nákómá Îtu Káríqtoni mayairá Áánûqtuma aúyatikarena táayaraitaq min-áúbá-wánnáámá agatáune. kemá Póroma Áánûqtuni íráqô-kataama tin-áímmá timá tímikaune. ² Áánûqtuni amuné-wáyúkábí wení aúba-wannaabi naayóbáqá mimórá-íráqó-katáámá Áánûqtuma akoqnáá umá tiráye. ³ maamin-íráqó-katáámá Áánûqtuni áanikoqtabama wáqe-uraitana Tébitin-annabike páaq uráye. maa-marábi-káyúkáúrámmá páaq uráimanibo Áánûqtuni Aokaq-Áágógaráq Áánuqtun áanikoma máqe-uraiye. ⁴ áanikoni akoqnáágaraq imaamugaráqá yirááténa pukáapike kímora itó-umakaraiye. ⁵ kemá Póroma Îtumma tirummá kámunana Áánûqtu wení mayáimá kétimitaq Îtumma wekáké máyaune. waayúkama máqte-marabake Îtumma yirummá kámeta anaaé kéwaraaqtaba Áánûqtuni íráqô-kataama kemá timá yimunaiq umá ⁶ keráwáqá Arómuq-marupaq máa-yuma Áánûqtu táayaraimma Îtu Káríqtonamoe.

⁷ keráwáqá Arómuq-marupaq máa-yuma keráwáqtábá táayaraitaq Áánûqtun-aama wáraa-kayukama kemá keráwáqtôpaq kágayaune. Áánûqtumma ákái-kayukao, Áánûqtuma ketibotáámá ketáái uyátárai-naqa Îtu Káríqtogaraq yenamá yenákátí íráqô-qtataakaraq yeqtí kaayoné-yátáákáráké keráwákáké paá waíno.

Póroma amuqá maréna nunamumá tiráiyé.

⁸ áqnaábaq ketí Áánûqtuqtabama Îtu Káríqton áwîkaq timuqá kémarakaune. maragáráq-maragaraq-wayukama keráwáqtí itái-yátááqtabámá ítama ánataqtukaapoq keráwáqtabámá timuqá kématikaune. ⁹ nunamupí maamin-áímmá túnnama Áánûqtuma wenamááríq ítaraimma árain-aíne. Áánûqtuni íráqô-kataama tirukakékáráq kétimaiyimeq weqtábá kéune. wení íráqô-kataama wenáanikoqtabama wáiyé. Áánûqtuma ítaraiye máqte-tupaama keráwáqtabá nunamupí kétune. ¹⁰ aati-aatimá nunamupí Áánûqtumma ítáanana akáinanama ketí aammá awíqtikainaq yayamá keráwáqtôpaq yenúne. ayáqtááq-kanaama yénáae téq uráune.

¹¹ miráitaq keráwáqtabámá ôriq umá kemá kékikaitaq timónanaq kéune. miráinaq kemá yaímma-yataaqa timénáá kéune. Áánûqtuni íráqô-qtataaqa keráwáqtê keqtirupi wamá akoqnáá íkáae téq keyune. ¹² minná Áánûqtukaq aati-aatimá túyánámmá itáíq-itaiq í-yátááqá keráwáqá tíwáqnaa kéinana keráwáqtí itái-yátáákómá kemmá tíwáqnaa kéinama itáíq-itaiq í-yátááqá keráwáqtôpaq akoqnáá kéena ketíyápiqtaa akoqnáá íkáae téq keyune.

¹³ ketúnabaro, keráwáqá maamin-áímmá ítama arútáaro. netuqyaa-túpáámá kemá túyánámmá kéitaune, keráwáqá óq-wayukama Yéqtaaeo-wayukama Îtu Káríqtonopaq yíwíqme yénáae téq keyune. miráimanibo máqte-tupaama yaímma-yataakoma kemmá yáqtoraitaq paá kémaune. ¹⁴ máqte-marabaq-wayukama watáama Îtuqtaba ketí aqtábááma wáiyé. minná márûkaq-wayukagaraq karaanóbáq-wáyúkágáráq aamá ítaraa-kayukagaraq íma ítaraa-kayukagaraq mi-kátáámá yemmá timá-yimenune. ¹⁵ miráimanibo ketíyakoma iyánáaq

kéitaq keráwáqá Arómuq-marupaqa íráqô-kataama timá-timenaae téq kéune.

íráqô-kataama Áánûqtuni akoqnááe.

¹⁶ miráimanibo Áánûqtuni íráqô-kataayaba kemá tigaemá íkéune. íráqô-kataayaba nôraq inábiyo? minná Áánûqtuni íráqô-kataama wení akoqnááma wáipoana máqte-kayukama kanaaráq mamá atóbamayikaniye. áqnáabaqa Ítíráaeo-wayukama anaaékaq Yéqtaaeo-wayukama maamin-íráqô-kátáánápó atóbamayikaniye.

¹⁷ miráinana Áánûqtuni íráqô-kataagaraq waayúkagoni arupú-aaimma abarokáq pááq kéiyé. waayúkagoni áaimma arupú umá minnýataba yúyánámmá itáíq-itaiq umá yabíqme kéuyoe. Áánûqtuni aúba-wannaabi miráuma kétiye: “móra-nakoma Áánûqtutaba aúyánámmá itáíq-itaiq umá yabíqme uwínanama matúq-matuq umá mái-yataaqa Áánûqtu amíniye.” téna kétiye.

waayúkaurakoni agaemá

¹⁸ maa-káyúkámá Áánûqtuma yinaaéma kéumamepoana Áánûqtuni áyámma wení márûpake kégumiye. kebó-yátááqá tarôq kéo-kayukama yeqtí kúmiqtababoana Áánûqtuni áraín-aimma yayamá pááq íkeiye. ¹⁹ Áánûqtuni máqten-aaimma íma aúpáq wáiyé. miráipoana Áánûqtu yemmá yiráátiraiye. ²⁰ Áánûqtumma ketáámá kanaaráq íma aónanunataamanibo wemá tarôq urái-qtataaqnapo kanaaráq káonaunatae. maa-márámá pááq uráikanaarake wení watúq-watuq umá wái-akoqnaama kanaaráq káonaunatae. miráínata yeqtí kúmiq-yataaqa íma aúpáq yuwéta maará tínoe “ketáá íaonaraunatae” ítinoe. ²¹ Áánûqtutaba ítaretamanibo wení áwíkaqa íma yaaguyabéta wekáq “tíkáiye” ítiraae. ²² “itaí-wáyúkámá

máunatae” téta tiráamanibo yeráwáqá áá íma ítaraa-kayukama yayamá máqe-uraae. ²³ matúq-matuq umá mái-Aanuqtuma yiwikáqtuwetamanibo wenamí-kanamin umá waayúka-amakaraq waíwaakon-amakaraq áwáábiq-wakoni-amakaraq yekáq iraaýutáúmá mamá téta uyátá-maqma “íráqô-qtataare” téta yúyánápí tirááe.

²⁴ áá íma ítaraa-kayukama pááq kéopoana Áánûqtuma iyúwáitata yenamáárîq yetáaimma kéwaraae. yeráwáqtí yikái-yátáákó yabítitata kebó-yátááqá tarôq urááe. yú-ñapogaraq kebó-yátááríqá urááe. ²⁵ yaímma-wayukama miráitata Áánûqtuni árain-aimma wenamí-kenamin umá kaaqaari-áímmá wakááe. mi-qtátááqá Áánûqtu tarôq uráíqtataakaq yiraayutáúmá amá yetíwîqa múte yaútaamanibo tarôq urái-nakon áwîqa ímiye. ááqibo Áánûqtuma wenáwîqa múte yaúma watúq-watuq umá waímo. árainmma waíno.

²⁶ otaa-qtátáárîq oqtábábóana Áánûqtu iyuwáitata yenamáárîq kéweta yetúnapo yigae-yátááqá mamá pááq urááe. miráitataa aaragógáráq aarukáq-ááímmá íma wakááe. paá yetúraqa íarutainama kéwaraae. ²⁷ mimóráíq umá waamá aarukáq-ááímmá paábaq mamá kéyuwaamanibo káqo-waqtaba kéyikaiqtataboata yirunóbáqá iraráá karáíye. yigae-yátááqá káqowa-kaqowamma mamá paá urááe. miráipoata yetúnobaqa ókon-okomma táí-ummaa-yataaqa pááq íno-waigoni ápêqa yeqtí kúmiq-yataakoqtabama wáqe-uráíye.

²⁸ miráímanibo Áánûqtuni aúyánámmá yeráwáqá íma yáqtóráawana Áánûqtuma iyúwáitata yetúyánápíké waqmá kéitaae. kebó-yátááríqo kéomma kéqoke-kaqoke-kebo-yataaqa tarôq kéoe. ²⁹ waátâ-aaimma aráágayanaaimma táí-aaimma iyáábúq-aaimma aweké-ááímmá ááíqá í-ááímmá komarummá í-ááímmá waayúkayaba ítama táíq í-ááímmá ógikaae. anaaépaq-aimma tí-ááímmá

³⁰ waayáímmá tí-ááímmá Áánûqtuqtaba íyámma umákai-yataaqa aamá aratéta yeqtúma mamé uí-yátááqá yeqtí yúyánápíké aúgemma otaa-qtátááqá mirán-ááímmá ógikaae. anóbon-aama kárate. ³¹ áá íma itaí-wáyúkáá yeqtí anóna-anon-aimma arátaae. waayúkayataba íyaqa íkeyimeta kaayoné-yátááqá íyimikaae. ³² Áánûqtuni ámáan-aiko téna: “máqtemma mirán-ákáq maíyanama puí-yátááqá yeqtí ápêqa waíye.” mirá téta ítaraae. yeráwáqá móragaraq miráute kéuyeta máqte-kayukama miráute kéuyeta waraf-yátááqtábá kényikaiye.

2

Áánûqtuni yaináí-yátááqá kanaa kéíye.

¹ ketí aanábô, óq-wayukama kényainao? móra-nakoma wení kúmiq-yataaqa íma aúpáq yuwániye. óq-wayukati yenáánamanibo yemô oníq umá emá móraiq kée miráuma enamáárîq yawááq kéone. ² Áánûqtu óq-wayukama náayubi maamirá-qtátáárîq o-káyúkámá yáínáimma ketáá káounaunatae. wemá kanaa kéíye. ³ ááqibo ketí aanábô, óq-wayukama yaináánaiq umá móraiq umá emá enamáárîq kényainaane. “Áánûqtuni yawááq-iyataapike kótanune” téq enaúyánápímmá kéteno? ⁴ aqá Áánûqtuni paru-yátáákómá waayúkama íma iyuwaí-yátááqá waayúkayataba yaákarena awé-í-yátááqá enaúyánápímmá pááqya-qtataariq kéteno? enáimma waéqma tinanamá Áánûqtu wení kaayoné-yátááqá emmá kanaaráq uíniye. ⁵ enaákoma akoqnáá umá óqtakaa umágítaa enáimma íma mamá kéwairaane. ení yaináí-yátááqá anókariq kénana mi-túpááyábá Áánûqtuni áyámma í-yátáákáráq yaináí-í-yátáákáráq pááq ínaama ení yaináí-yátááqá íbêqa anókariq kéone. ⁶ máqte-kayukama aókáq-aokaq máqte-qtataariq

kéoqtaba Áánûqtuma yeqtí ápêqa yimíniye. ⁷ yaímma-wayukama tágama-yataakaraq yíwîqa uí-yátáákáráq paá matúq-matuq umá mái-yataakaraq abáá-umae kéuyeta íráqô-qtataariq kéopoana yemmá matúq-matuq umá mái-yataaqa Áánûqtu yimíniye. ⁸ yaímma-wayukama yenamáárîq yetábá yúyánámmá itéta kateko-ámmá ibáq kéyuwaapoata yemmá Ááûqtuma moyáqá yéna áyámma umá nommá atíqtuwainikaa umá ayáyuyikaniye. ⁹ máqte-kayukama waátâ-yataariq uráiyánama áqnáabaq Ítíráaeo-wayukama mámikaqa Yéqtaaeo-wayukama yemmá yú-tikaraq yíkaraq mayánoe. ¹⁰ ááqibo máqtemma arupú-amma waráiyánama áqnáabaq Ítíráaeo-wayukama mámikaqa Yéqtaaeo-wayukama yemmá tágama-yataakaraq yíwîqa anómma uí-yátáákáráq kaayoné-yátáákáráq Áánûqtu yimíniye. ¹¹ máqte-kayukama Áánûqtu mimoráiq umá yainániye.

¹² Mótetini áamáama Yéqtaaeo-wayukama íma yímikaiye. ámáan-aimma íma matéta yemá kúmiq-yataaqa umáe kéuyeta yeráwáqá puínoe. Mótetini áamáama Ítíráaeo-wayukama yímikaimma kúmiq-yataariq umáe kéuiyanama ámáan-ainapo yainániye. ¹³ ámáan-aimma paá kéiteta Áánûqtuma “íráqô-kayukae” téna íkétimanibo ámáan-aimma waráiyánama Áánûqtun-aurakaq íráqô-kayukama mamá aúqyikaniye. ¹⁴ Yéqtaaeo-wayukama ámáan-aimma Móteti íma yímikaimanibo yeqtí yúyánápíké téta yaímma-taoqa Ítíráaeo-wayukati ámáan-aimma wakááe. miráitata yenamáárîq yeqtí ámáan-aikaq mááe. ¹⁵ Ítíráaeo-wayukati ámáan-aimma wakáapoata árain-aimma yirááténa yirupi aúba-wannaaraa agamá kémaraiye. yaímma-taoqa yúyánákómá yeqtí kúmiq-yataakoma yeqtúbi kémaraitana káqo-taoqa yúyánákómá kanaarâq

kéumayikaiye. ¹⁶ Áánûqtuni íráqô-kataayaba kemá abarokáq kêtunama miráuma maami-túpáámá Áánûqtu Ítu Káríqtoni óyaupike máqte-kayukati aúpáq-yááímmá mamá yainániye.

Ítiráaeo-wayukaraq ámáan-aikaraq

¹⁷ emánô? kemmá Ítiráaeo-naqune té kétima-timene. Ítiráaeo-wayukati ámáan-aimma aúyánápí kéwarema Ítiráaeo-nakoma máíye. emá Áánûqtuqtabama weganoq-kanooq-áímmá abarokáq kéténe. ¹⁸ Áánûqtuma mirá-uwo ti-qtátááqá emá ítaraane. ámáan-aimma yoráuma ítaraanabooa arupú-amma ítaraane. ¹⁹ yúgarooq-wayukati yabi-í-náqá kumayuqnóbáq máa-kayukati ókáán umá máema ²⁰ áá íma ítaraa-kayukagaraq iyápógaraq yeqtí yirááti-naqa máema ámáan-aipi mútûq itaí-yátáákáráq árain-aikaraq ítama arútarema ²¹ waayúkama kéyiraatenamanibo nóraq itááq irááténnaiq umá enamáárîqa ímira-keono? emá “moyámmá ímáýáaro” abarokáq kétémanibo emá moyámmá kémaiyaane. ²² emá “aaraukáqá íyataaero” abarokáq kétémanibo emá mirá kéono? emá yaataq ikúqma amammá tarôq uráá-qtataakoma kéyiwaagonamanibo yemmá káqo-kayukati monoq-nákáá-náópákémmá emá kémayaano? ²³ ámáan-aiqtaba enaúma mamé kéuyonamanibo Áánûqtuni ámáan-aimma íma kéware wekáq agaemá makáane. ²⁴ miráitana Áánûqtuni aúba-wannaabi Ítiráaeo-wayukaraq kétiye: “keráwáqá táigo-qtataaqa kéopoata Yéqtaaeo-wayukama kétimonetaboata Áánûqtuni áwîqa yamá akáyáámmá kétee.” téna aúbabi kétiye.

²⁵ Ítiráaeo-wayukati ámáan-aimma warétama íráqô-qtataaqa yúma kará ínomanibo ámáan-aimma yúma íkáratainikaa ínoe. ²⁶ Yéqtaaeo-wayukama yúma

íkarataamanibo ámáan-aikoma waréta yemmá yúma kárataakaa-kayukama Áánûqtu kényimonai íyabiyo?

²⁷ Yéqtaeao-wayukababoata keráwáqá Ítiráaeo-wayukama yawááq-umayikanoe. paá túma kárataama Mótetini ámáan-aimma keráwáqtábá agatáimanibo íkéwaraae. ááqibo Yéqtaeao-wayukama túma íkarataama maamin-ámáán-áímmá kéwaraae. ²⁸ náawaq áraimma Ítiráaeo-naquramma máiyó? náawaq aúma káratai-naqa áraimma máiyó? Ítiráaeo-naqa paá amegaaráq-áumá íma máiyé. ²⁹ aaqáo. Ítiráaeo-naqa arunóbákéqtábá áraimma Ítiráaeo-naqiye. arunóbáqtábá Áánuqtun Aágoni mayaímá wáitanamanibo ámáan-aikake íma pááq kéiyé. min-nákómá arunóbáqá Áánûqtun Aágoni mayaímá wáitana wenáwîqa maa-márábí-káyúkátí yúrakáq anómma íwáimanibo Áánûqtun-aurakáq wenáwîqa anómma wáiyé.

3

tái-yaaikoma íráqôn-aaimma íma yawááq-iniye.

¹ Ítiráaeo-naqa máena uyátá-maqma kéqon-naqa íráqôniq kéumakaiyo? yúmo kará-í-yátááqá kanaarárábíyô? ² owé. máqten-aukapaq kanaaráq wáiyé. Áánûqtuma wení watáama Ítiráaeo-wayukama áqnáabaq iyáápi yímikaitata abarokáq Áánûqtun-aaimma kéitae. ³ yaímma-wayukama itáíq-itaiq umá íyabikaamanibo Áánûqtu mimóráíq umá wemá yímikain-aimma aratínô? ⁴ túyánámmá íma ítáaro! miráuma máqtemma kaaqaari-wáyúkámá máamanibo Áánûqtuma wemá yímikain-aikaq yabíqma matúq-matuq umá mániye. Áánûqtuni aúba-wannaabi kétiye:

“máqten-aimmo tinnamá
kateko umá yiráátiniye.

emmá yaináiyaama uyáqtanone.”

téna min-áúbábí kétiye. ⁵ ketáái otaa-qtátááqô abarokáq kéinana Áánûqtuni kateko-yátááqá tiráá tínataama nóinae téqtaa tenúnataabiyo? otaa-qtátáárîq kéonanataa Áánûqtuma keqtáámá táígoma timínîqtaae. mirá téqtaa tenúnataabiyo? mirá téta yaímma-wayukama kaaqaari kéte. yekáá kéunataae. mirá téqtaa tenúnataabiyo? ⁶ aaqáo. Áánûqtu kateko umá íyainenama náaraq umá maa-márábí-káyúkámá kanaaráq yaináníyô?

⁷ kaaqaari-áímmá tenanamá Áánûqtuni árain-aikoma máqte-kayukayopaq anómma abarokáq íniye. abarokáq ínatama nôraq ínata “kúmiq-nare” tînô? yaímma-wayukama yúyánápí mirá kéte. ⁸ mimórá-wáyúkámá mirá téta: “otaa-qtátáárîq ónátæ. mirá kéonanataa Áánûqtuni íráqô-qtataaqa pááq íniye.” téta yaímma-wayukama waktéta ketí watáama mirá kétune kéte. yeqtí ápêqa yawááq umá wániye.

árainmma móra-nakoma kateko-náqá íma máíye.

⁹ ketáámá Ítiráæo-wayukama uyáqtaraunataabiyo? íniye. kúmiq-yataakoni akoqnáabi máqtemma mórai q umá máunatae. ¹⁰ Áánûqtuni aúba-wannaabi mirá kétiye: “árainmma móra-nakoma katekó-náqá íma máíye.

¹¹ kímora áá ítarain-naqa íma maéna Áánûqtuqtaba abáái-naqa íma máibo

¹² máqte-kayukama Áánûqtuma yinaaéma umákaraae. máqtemma otaa-qtátááqá tarôq éta íma móra-nako íráqô-qtataaqa tarôq kéíye.

árainmma kímora-naqa íma máíye.

¹³ yeráwáqtí yimóyarokoma agaro umáguraimma waayúka utái-máíkáá kéitata yimáábírake waéqma kaaqaari-aímmá téta yóyauq-ananaakake

puí-áímmá irakabayaakóní waátâikaan-aimma kéte.

¹⁴ yeqtí yóyaukaqa íma ikaa-áímmá ógiqma wáíye.

¹⁵ waayúkama yíkamma puí-yátááqtábá oyaaq kéoe.

¹⁶ aati-aatimá yawití-wáátí kéeta yeqtábábóata waayúka yimuqá máráníq íkeoe.

¹⁷ kaayoné-ámmá íma waréta

¹⁸ Áánûqtuqtaba yáaqa íkeigaitata íma kéitaae.”

téna Áánûqtuni aúba-wannaabi mirá kétiye.

¹⁹ ááqibo ketáá kétaunatae. ámáan-aikoma téna máqte-kayukayataba ámáan-aikoni aménáápáqá máqe-uraae. miraráá umá óq-yoyauqa aúyakaitata máqte-kayukama Ítiráaeo-wayukagaraq Yéqtaeao-wayukagaraq Áánûqtuni yaináí-yátáápí máqe-uraae. ²⁰ móra-nakoma ámáan-aimma kéitaitana kateko-náqá Áánûqtun-aurakaq kanaaráq ímanibo ámáan-aikoma paá máqtemma ketáái kúmiq-yataaqtabama kétiraatiqtaae.

maamin-ákáq móra-nakoma yayamá kateko umá mániye.

²¹ íbêqa ámáan-aikoni-kanaama yátamakitana Áánûqtuni kateko-yátááqá abarokáq uráíye. maami-kátékó-yátááqá miráuma wáíye. ²² Ítu Káríqtoqtaba itáíq-itaiq umá yabi-í-yátááré. máqtemma Ítiráaeo-wayukagaraq óq-wayukagaraq wekáq yirummá améta Áánûqtuni kateko-yátááqá mamé kanaaráq mayánoe. naayóbáqá Áánûqtuni ámáan-aikogaraq amuné-wáyúkágáráq mimórá-ái tirááe. Ítiráaeo-wayukagaraq óq-wayukagaraq máqtemma kúmiq-yataariq uráápoata mimórá-yáínáí-wátáámá tirááe. ²³ máqte-kayukama kúmiq-yataariq uráápoata máqtemma Áánûqtuni tágama-yataaqtaba aqtórárîq umá mááe. ²⁴ ááqibo Ítu

Káríqtoma mamá paá umáyikaniye. Áánuqtuni íráqô-qtataakoma paá yímikaiye. ²⁵ Áánûqtu Ítumma paá yímikaiye. áníbo Ítuma pukáipoana wení naegómá máqtemma yirummá ámekaa-kayukati kúmiq-yataakoni yigaemá mamá paábaq yuwániye. wenáanikoma paá yiména waayúkaraq katekoîq ínôqtabama Áánûqtu yiráátiraiye. naayóbáqá taígani kúmiq-yataaqtaba Áánûqtu íma yainéna táígoma íyimikaimibo ²⁶ íbêqa waayúkaraq katekoîq ínôqtabama káyiraatiye. waayúkama máqtemma Ítukaq yirummá ámê-kayukama wé mamá kateko-wáyúkámá káuqyikaiye.

²⁷ ámáan-aimma waráinaiyataba aúma mamá uí-yátááqá paá íniye. arummá amínayaba kateko-yátááqá uíniye. ²⁸ miráuma kéitaunatae. ámáan-aikakema waayúkama kateko umá íma kanaarácq mánomanibo yirummá Ítumma améta kateko umá mánoe. ²⁹ Áánûqtu Ítíráaeo-wayukama paá yenamáa yeqtí Áánûqtuwaq máiyó? Yéqtaaeo-wayukati Áánûqtugaraq máiyó? owé. máiyé. ³⁰ Áánûqtu wenamáa mimóráé. Ítíráaeo-wayukama yirummá amíyaqtabama Áánûqtu katekoîq umáyikaniye. mórai q umá Yéqtaaeo-wayukama yirummá amíyaqtabama katekoîq umáyikaniye. ³¹ ámáan-aimma paábaq ketáa yuwánátae kėtiyo? aaqáo. áraimma ímiye. tirummá amétaaboaqtaa ámáan-aimma ketáái kúmiq-yataaqa káyiraateqtaa waránátae.

4

Áánûqtu Áabaraaqtaba “kateko-náré” tiráiyé.

¹ miráinataa ketítaubikotaama Áabaraama weqtábámá nóineq tenúnataabiyo? ² máqte-qtataariq oi-qtátááqtábá kateko-náqá íma aúrákaraipoana aúma mamá kanaarácq íuwiniye. ³ Áánûqtuni aúba-wannaabi kėtiye:

“Áabaraama Áánûqtukaq arummá aména aúyánápi itáíq-itaiq umá yabíkáiipoana Áánûqtun-aurakaq kateko-náqá máqe-uráiyé.” téna kétiye. ⁴ móra-nakoma wení mayairáqtábá ápêqa matáibo íma paá ámikaiye. ⁵ ááqibo káqo-nakoma wení mayairákéqtábámá ímibo paá itáíq-itaiq umá yabi-í-yátááqtábámá Áánûqtuma kateko-náqá pááq umákaraiye. mirá kéumayikaiye. ⁶ minnáyaba Ítiráaeo anó-naqa Tébiti naayóbáqá téna áraimma tiráine. móra-nakoma Áánûqtun-aurakaq katekon-náqá maénama wení mayaiyábámá íbáqyuwena ôriq umá amuqá min-nákómá marániye. ókaraq Tébiti miráuma Áánûqtun-aubabi íbí tiráine:

⁷ “maa-káyúkámá yeqtí otaa-qtátááqá Áánûqtu mamá paábaq yuwéna awikáqtukaitata yeqtí kúmiq-yataaqa Áánûqtu mamá yawíkágutaitata yimuqá ôriq umá kémaraae.

⁸ móra-nakoma kúmiq-yataaqtabama uyátarai-nakoma wenáúbiq íma kémaraitena abo min-nákómá amuqá ôriq umá kémaraiye!”

Tébiti mirá téna íbí tiráine. ⁹ maami amuq-yatááqá paá Ítiráaeo-wayukama yúma káraa-kayukabimma yenamáa yeráwápínáq wáiyó? káqo-yuma yemá náayuti yúwaq íma kárataanabiyo? Áánûqtuni aúba-wannaabi mirá téna kétiye tiráunaiq umátaa ketáá kéitaunatae. Áabaraama Áánûqtukaq arummá aména itáíq-itaiq umá yabíkáiipoana Áánûqtun-aurakaq kateko-náqá máqe-uráiyé. ¹⁰ aanibo nói-kanaabinaq Áabaraama kateko-náqá Áánûqtun-aurakaq máqe-uráiyó? áqnáabaraq aúma káratai anaaékarabiyo? áqnáabaq aúma íkaratai-kanaama wáqe-uráiyé. ¹¹ aúma káratin-abuma matáimma wení itáíq-itaiq umá yabi-í-yátáákóni awaaméqá aúma íkaratai-kanaaraq wáqe-uraimma maami-kátékó-yátááqá áqnáabaq

Áánûqtukaq itáíq-itaiq umá yabíkáiipoana matáiyē. miráipoana Áabaraama máqte-kayukayaba Áánûqtuma yirummá aména yúma íkarataa-kayukayaba yiboaráá-náqá aúkáiye. yeráwáqá wekáá umá Áánûqtukaq itáíq-itaiq umá yabíkéta kateko-yátááqá kanaaráq mayánéta wenáráaqa aúkáae. ¹² mimóráíq umá yúma kárataa-kayukama yeqtibomá máimanibo miráuma íma yúma kárataae. Áabaraani áaimma áqnáabaq aúma kará-ááímmá wáqe-uraitana yeráwáqá itáíq-itaiq umá móraiq umá yabíkáapoata yeqtibó máiyē.

Áánûqtu yímikain-aimma itáíq-itaiq umá yabi-í-wáyúká mayánoe.

¹³ Áánûtuma Áabaraamma “wenáráabitigaraq máqte-marukaq yiménúne.” téna timá akoqnáá umákaine. ámáan-aimma wáraiqtataboana Áánûqtu minná yímikain-aimma ítiraimibo Áabaraama itáíq-itaiq umá yabi-í-yátááqtábábóana weqatábá “kateko-naré” téna Áánûqtu mirá-tiraiye. ¹⁴ mirá-uraiye. ámáan-aimma kéwaraa-kayukama Áánûqtuma yímikain-aimma kanaaráq mayétama ketáái itáíq-itaiq umá yabi-í-yátáákáráq Áánûqtuma yímikain-aikaraq páaq ínana ketáái yabi-í-yátááqá yayamá paátataakaa íniye. ¹⁵ ámáan-aimma Áánûqtuni áyamma mamé kumínibo ámáan-aimma íma wáinana waayúkama ima kanaaráq aratíyanama Áánûqtuma ááyamma umákanoe. ¹⁶ Áánûqtuma yímikain-aimma wenáaimma itáíq-itaiq umá yabi-í-yátááqá wáiyē. miráipoana Áabaraan-araabitiraq mi yímikain-aimma Áánûqtu wenamáakoni iráqô-qtataapike kanaaráq paá yímiqtukaiye. itáíq-itaiq umá yabi-í-yátáákáráq Áabarakaa-kayukama ámáan-aimma kéwaraa-kayukagaraq itáíq-itaiq umá

yabíkáa-kayukagaraq Áánûqtuma yímikain-aimma mayánoe. miráuma máqte-qtataaqa Áánûqtuqtaba yabíkái-qtataaqa Áabaraama yetiboé. ¹⁷ mirá téna Áánûqtuni agamatá-kánnáábí kétiye: “netuqyaa-márúpáq táigani-kayukati yiboámá káurakaune.” téna kétiye. Áabaraama wení itáíq-itaiq umá yabi-í-yátááqtábábóana ketibotáámá Áánûqtun-aurakaq máíye. mimórá-Áánúqtú pukái-qtataaqa mamá itó-uma paá kéumayikaitana íma abarokáq urái-qtataaqtaba tiráimma pááq kéoe. ¹⁸ Áánûqtuni íráqô-qtataaqtaba Áabaraama awé únnataama íma pááq owáníq kéíye. min-íráqó-qtátááqtábá awé únnátaama arummá aména anaaékaq táigani-marupake-kayukati yiboámá pááq uráíye. minnáma Áánûqtuni wanaagó kétiye: “epíké-ánnámá táigani pááq yínoe.” téna kétiye. ¹⁹ Áabaraama waaqókáq tiyááka-wayukati ááyayaa-kanaama (100 karitimaatiraq) máqe-uraitana wenaúgoma pukáínakaa uráitana ítaraiye. ánáakoma Térain-augogaraq mórai q uráimanibo Áabaraaama itáíq-itaiq umá yabi-í-yátááqá aboámá auránîqtaba yáqtoqma akoqnáá uráíye. ²⁰ wení yabi-í-yátááqá íma yukáimanibo Áánûqtuma ámikain-aimma íaratena paá awé uráíye. yabi-í-yátááqá arunóbáqá ógiqma akoqnáá uráitana Áánûqtukaq “tíkáiye” tiráíye. ²¹ Áánûqtu nóinabi timá akoqnáá uráimma kanaaráq miráitana Áabaraama ítama ánataqtukaiye. ²² miráipoana Áabaraama wení itáíq-itaiq umá yabi-í-yátááqnápó Áánûqtun-aurakaq kateko umá máqe-uraiye. ²³⁻²⁴ mi-kátáámá “Áánûqtun-aurakaq kateko umá” wenamáa weqtábá ítiraiye. wemá Ítuma pukaípíke itó-umakarai-nakoma wekácq tirummá kámunanaboanataa keqtááyábágaráqtábá

itáiyē. ketáámá Áánûqtukaq tirummá améqtaama Áánûqtun-aurakaq kateko umá mánunatae. ²⁵ ketáái kúmiq-yataaqtaba Ítumma ikámôwana pukáiyē. ketáá mamá katekoîq kéumatikaipoanataa pukáipike itó-umakaraiye.

5

Áánûqtun-aurakaq kateko-wáyúkámá mánoe.

¹ Áánûqtu mirá-tiraimma itáiq-itaiq umá yabíqma kateko umá máunanataa kaayoné-yátááqá Áánûqtugaraq ketáái uyátárai-nakoma Ítu Káríqtoq tirummá améqtaa matáunatae. ² Áánûqtuni íráqô-qtataapi Ítu Káríqto ketáámá tiwíqmenataa uráiyē. mipí ketáái itáiq-itaiq umá yabi-í-yátáákáráq máeqtaa timuqá kémarauatae. íráqô-qtataaqtaba awé kéeta Áánûqtuni tágama-yataaqa yainánúnatae. ³ ketáá ítama ummaa kéyetaamanibo timuqá kémarauatae. miráipoana ketáá kéitaunatae. ketáái akoqnáá umá yáqtorai-yataaqa ummaa-yátáákón anaaé yíniye. ⁴ Áánûqtuni akaí-yátááqá ketáái akoqnáá umá yáqtorai-yataakon anaaé yínataama Áánûqtuni akaí-yátááqá ketáá kémayetaa Áánûqtuni tágama-yataaqa yainánúnayataba awé ónúnatae. ⁵ mi-qtátááqá awé éta ítama táiq íkeunatae. miráinana Áánûqtuma wení akaí-yátááqá ketirupiqtáá ayáutikainaqtaa Áánûqtun Aágoma tirunóbáqá timínénataa makáiyē. ⁶ mi kenamáárîq tíwáqnaa í-yátááqtábátáá kanaarâq íuraunataamanibo kúmiq-wayukayaba Ítu Káríqto wemá pukái-tupaama pááq uráiyē. ⁷ móra-nakoma kateko-nákóqtábá puyéna áwáqnaa íyábá ummaa ôriq umá kéyáiyē. yáimma-taoqa móra-nakoma kateko-náqtábá áwáqnaa ínena puínimanibo ⁸ Ítu Káríqto kúmiq-wayukataa tíwáqnaa ínena keqtááyátábá pukáiyē.

keqtááyábá Áánûqtuni akaí-yátááqá anóniq umá tiráátiraiqtaae. ⁹ pukáipoana ketáá mamá katekoîq kéumatikaipoanataa Áánûqtuni áyamma íni-waigoni anónnáma uyátá-maqma keqtáa tiyuwaínaqtaa paá mánunatae. ¹⁰ naayóbáqá Áánûqtuni namuro-wáyúkámá máqe-uraunataamanibo íbêqa katekoîq kéumatikaimma wenáanikoma pukáitaqtaa wení aanábótáá páaq umá máunatae. katekoîq kéumatikaimma wenáanikoma paá máena keqtáa tiwirániye. ¹¹ ááqibo íma ánataguraiye. minná Áánûqtuqtaba Ítu Káríqtoma ínîqtababoana oyaaq-yátáápi kémaunanataa Áánûqtu wení aanábómá aúqtíkaraiqtaae.

Áátaayaa Ítu Káríqtoqtaba

¹² kímora-nakoma kúmiq-yataaqa maa-márábí mamé uráitana maami-kúmiq-yátáápikeí puí-yátááqá mamá páaq uráíye. minnáyababoana puí-yátááqá máqte-kayukaraq iráíye. miráuma máqtemma kúmiq-yataariq uráapoana máqte-kayukama anónuqma kégeta kúpuyoe. ¹³ ámáan-aimma íyimikai-kanaaraqa kúmiq-yataaqa wáqe-uraiye. ááqibo mi-kánáaráqá ámáan-aimma íma wáqe-uraitana móra-naqa ámáan-aikaq íma yáíkaiye. ¹⁴ ááqaanibo Áátaama wení kanaaráké Móteti kanaaráq itáimma máqte-kayukama puí-yátáákóní akoqnáábi máqe-uraae. Áátaani kúmiq-yataakaa íuraa-kayukagaraq máqtemma puí-yátáákóní akoqnáábi máqe-uraae. Áánûqtu mirá-owo ítirai-qtataariq umá Áátaama kúmiq-yataariq uráíye.

Áátaama anaaékaq Ítuma yíni-waigoni amakáá umá máqe-uraiye. ááqibo yenákámá mórai q íuraaye. ¹⁵ Áánûqtuma paá yímikai-qtataaqa tímitaama Áátaani

kúmiq-yataakaa íuraaye. áraine. Áátaani kúmiq-yataaqtababoata taígani-kayukama pukááe. Áánûqtuma wenamáakoni íráqô-qtataaqa uyátá-maqma anóniq uráitana wemá paá yímikai-qtataaqa taígani-kayukaraq Ítu Káríqtoma wenamáakoni íráqô-qtataanaipo uyátá-maqma mirá-uraiye. ¹⁶ miráuma íráqô-qtataaqa Áánûqtuma tímîqtaama móra-nakoni kúmiq-yataaqa móraiq íuraaye. móra-nakoni kúmiq-yataakon anaaéma yainai-kánáaráqá yawááq-i-yataaqa paá wániye. ááqibo Áánûqtuma yímî-qtataaqa taígani-kumiq-yataakon anaaéma yainai-kánáaráqá yawááq-i-yataaqa íma wániye. ¹⁷ áraine. móra-nakoma kúmiq-yataariq uráipoata máqte-kayukama puínoe. ááqibo káqo-nakoma Ítu Káríqtoma áraimma uyátá-maqma anó-qtataariq uráiyé. máqte-kayukama Áánûqtuma wenamáakoni íráqô-qtataaqa ôriq umá timínaqtaa kateko-yátáákáráq timínaqtaa mayéqtaama mi-káyúkámá Ítu Káríqtoma nôrabi umátikaraiqtaboana akoqnáá-nakaa umá paá mánoe.

¹⁸ áánibo kímora kúmiq-yataakoma máqte-kayukama yawááq-uraimanibo kímora kateko-yátáákómá máqte-kayukama paá umáyikena matúq-matuq umá máiyataaqa kényimiye. ¹⁹ kímora-nakoma Áátaama Áánûqtuni wataama ítarena ímirauraiipoana netuqyaammá kúmiq-wayukama pááq urááe. móraiq umá kímora-nakoma Ítuma Áánûqtuni wataama ítaraiipoata netuqyaammá kateko-wáyúkámá auránoe.

²⁰ ámáan-aikaraq netuqyaa-kánáámá kúmiq-yataariq umá anómma pááq urááe. ááqibo kúmiq-yataariq umá anómma pááq uráawana Áánûqtuma wenamáakoni íráqô-qtataaqa uyátá-maqma anómma pááq uráiyé. ²¹ mirá-uraiye. kúmiq-yataakon akoqnááma puí-yátááqá

mamé iráimanibo Áánûqtuma wenamáakoni íráqô-qtataakon akoqnáama kateko-yátááqá mamé iráitana matúq-matuq umá mái-yataakaq keqtáamá uyátárainakoma Ítu Káríqto kétiwiraiqtae.

6

Ítu Káríqtokaq arummá aména paá mái-yataariq íniye.

¹ miráuma nóinae téqtaa kétunataabiyo? Áánûqtuma wenamáakoni íráqô-qtataaqa anómma pááq íniipoata kúmiq-yataakoni akoqnáábinaq mánunataabiyo? mirá tenúnataabiyo? ² miráimanibo ímiye. kúmiq-yataaqtaba pukuráunatae. miráipoana kúmiq-yataakoni akoqnáábinaq tikáinaiq umátaa ketáá mánuno? ímiye. ³ áaqibo minnáma kéitaunatae. ketáá nommá pékaanawayukataama yagaroqtamá Ítu Káríqtoni puí-yátáápi nommá peránátae. ⁴ miráuma nommá peréqtaa waayúka utái-máiqnóbáq maranóbáq peréqtaa wení puí-yátááqá miráráá onanataá miráuma tirupí yaímma mórabi pukáunatae. miráumaqtuweqtaa Ítu Káríqto keqtááyábá pukaípíke wenaboání tágama-akoqnaanapo akoqnáá umá itó-umakaraitaqtaa móraiq umá aúgemma mái-yataaqa ketáá mayánátae.

paá matúq-matuq umá Ítugaraqtaa mánunatae.

⁵ wegáráq-kegaraqtaa yayamá móraiq éqtaama pukáinikaa umá tirupí puyéqtaa itó-umakarainikaa umá tirupi itó-unatae. ⁶ ókaraq áraimma kéitaunatae. ketáái naayón-ááímmá Ítu Káríqtogaraq yagaroqtamá kaapaq-yátáq pukuráunatae. miráumaraa ketáái naayón-ááímmá yawítíqtukaiye téqtaa kúmiq-yataakoni kaqtó-wayukama íbêqa íma máunatae. ⁷ aónaaro. kébuyenama móra-naqa kúmiq-yataakoni akoqnáábíke paá kéumakaiye. ⁸ Ítu Káríqtogaraq tirupi kébuyeqtaama áraimma kéitaunatae

‘wetê paá mánune’ téqtaa ⁹ áraimma ketáá kéitaunatae. Ítu Káríqto pukáipike itó-uraimma ókaraq ípuiniye. puí-yátáákóní akoqnáágoma wemmá íuyata-maqma wáiyé. ¹⁰ marabí kímora-taoqa kúmiq-yataaqtaba pukáimanibo íbêqa wení paá máí-yataaqa Áánûqtukaq kúmiq-yataapike nékaq kémaiye. ¹¹ keráwáqá miráumaraa kúmiq-yataakaq pukáiniq umá kúmiq-yataapike nékaq maéraq Ítu Káríqto wegáraq keráwákáráq yagaroqtamá itéraq ítama arútáaro. ¹² tirunóbáqá kebó-yátáákóní akoqnáágoma íma yabi íno. túnobaqa tikáina-yataaqa íwaraaro! ¹³ otaa-qtátáákóqtábámá keráwáqtí tí-tiyaakaraq túranaa tóyaukaraq íma mamá pááq íno. ááqaanibo pukááipike itó-onikaa umá nôrabi íya-qtataaqa Áánûqtuqtaba mirá-umakaaro. kateko-yátááríq oí-yátááqtábá keráwáqá máqtemma kenamááríq Áánûqtukaq áméro. ¹⁴ kúmiq-yataakoni akoqnáábi keráwáqá íma mánomanibo Áánûqtuma wenamáakoni akoqnáábi máero. Ítiráaeo-wayukati ámáan-ai-kanaaraq ímáamanibo Áánûqtu wenamáakoni íraqô-kanaaraq mááe.

kateko-yátáákóní akoqnáábi kaqtó-wayukama mánatae.

¹⁵ abô Ítiráaeo-wayukati ámáan-aimma ketáá íma kéwaraunaboanataa Áánûqtuma wenamáakoni íraqô-qtataapi maéqtaa kúmiq-yataariq onúnataabiyo? ímiye. ¹⁶ áraimma íyaq kéitaa? keráwáqá kaqtó kéeq “wenanaae kéwaraunatae” téqa móra-tuyanakaq maréq wení kaqtó-wayukama mánoe. kúmiq-yataakoni kaqtó-wayukama máeqa puí-yátáákó kétéwiraiye. aammá itaí-yátáákóní kaqtó-wayukama máawana kateko-yátáákó kétéwiraiye. ¹⁷ naayóbáqá kúmiq-yataakoni kaqtó-wayukama máqe-uraamanibo íbêqa árai-qtataakoma ítareta yirummá amíqtuketa kéwaraae.

minnýaba Áánûqtukaq kemá “tíkáiye” kétune. ¹⁸ kúmiq-yataapike paá umáyíkaraimanibo kateko-yátáákóni kaqtó-wayukama yayaráae. ¹⁹ waayúkati yúyánámmá kéwareq kétune. naayóbáqá kebó-yátáákáq ókaraq-okaraq otaammá kuí-yátáákáq ketúgoma ámikaaniq umá miráuma íbêqa katekoîq umá kaqtó-yataakaraq tógoma améqa keráwáqá Áánûqtuqtaba aokarîq umá máero.

²⁰ kúmiq-yataakoni kaqtó-wayukama máqe-ureta kateko-yátááqtábá ítaraae. ²¹ aanibo mi-qtátááriq ónna-yataaqtaba íbêqa agae kéiye. íráqô-qtataaqa mipíké mataánô? mi-qtátáákómá aqtóráriq ínata puínoe. ²² ááqibo íbêqa kúmiq-yataapike paá umátikaitaq Áánûqtuni kaqtó-wayukama máae. minnágon anónnáma keráwáqtí mái-yataaqa Áánûqtukaq paá wáinana min-áqtóráqá matúq-matuq umá paá mái-yataaqa wániye. ²³ kúmiq-yataakoni anónnáma timínîmma puí-yátááre. ááqibo Áánûqtu paá yími-qtataaqa matúq-matuq umá paá mái-yataaqa ketáái uyátárai-nakoma Ítu Káriqtote wáiyie.

7

aaraukátí watáae.

¹ ketúnabaro, ámáan-aikoma arupú umá kéitaapoana kemá ténáaq únna-aimma ítama kánataae. mi táoqa wemó puíni-tupaama waabámmá ámáan-aimma waráinoe. ² ámáan-aikaq aaragómá awaikómá paá máinanagaraq wenanaae waráino. ááqibo puínanama aaragómá ámáan-aikake awaikóni anaae waráiyábá téna paá umákaniye. ³ mirá-uraiye. wenawaikóma paá máinanagaraq káqon-naqa mayáinama kumari-ínnímí mániye. ááqibo awaikómá puínanama ámáan-aiko paá umákaniye kétiye. puínanama káqon-naqa kanaarác mayániye. ⁴ ketúnabaro, keráwáqtábámá miráumaraa

wáiyē. Ítu Káríqton-auma máápoaq ámáan-aimma keráwáqtábá pukuráiyē. íbêqa keráwáqá ámáan-aikonna íma máawana káqon-awaiqa kanaaráq mayaíyanama min-náqá pukáipike itó-uraimma wennámá mááē.

wennámá ketáá máunaboaqtaa Áánûqtukaq kátobaunatae. ⁵ ketúgoni akaí-yátááqá waréqtaama ámáan-aiqtababoana ketáái kebó-yátáákómá pááq uráiyē. kúmiq-yataaqa túbiqtaa wáqe-uraitanaboana puí-yátááqá mamá pááq uráiyē. ⁶ ááqibo áqnáabaqa ámáan-aiqtabama ánná-wayukaraa umá máqe-uraawana íbêqa ketáámá ámáan-aipike ayúqtíkaraiqtae. naayón-ámáán-áímmá agamatán-ámáán-áíkáqá íma kaqtó kéunataamanibo aúgen-api Áánûqtun Aágogaraq kaqtó kéunatae.

ámáan-aikaraq kúmiq-yataakaraq

⁷ minnáyaba nóinae tenúnataabiyo? ámáan-aimma táí-yataaqa wáiyō? aaqáo. ááqibo ámáan-aikoma kúmiq yataakon áaimma ítiraatinaqa íaonanune. ámáan-aikoma ímo téna “káqo-wannayaba egaamá íao!” tínaqa kemá egaa-áiyábá íma itánúne. ⁸ ááqibo maami-kátáámá kéitaunanama egaa-í-yátááqá túyánánóbáq yabékaiye. ámáan-aimmá íma wáikaqa kúmiq-yataaqa íma pááq kéiyē. ⁹ ámáan-aimma íma ítaraunaraq kemá paá máune. ááqibo ámáa-kataama kéiteqa kúmiq-yataaqa kepí abarokáq pááq éna tiráátiraitaq ¹⁰ kemá tirúnóbáqá pukáune. mi-kátáámá ámáan-aipike máí-yataaqa mamá abarokáq íuraimanibo kepí puí-yátáákóní aammá mamá pááq uráiyē. ¹¹ miráitana kúmiq-yataakoma kemmá makaténa ámáan-aimma yéna kúmiq-yataaqa puí-ápí matíkaraiye.

¹² ámáan-aimma mi-kátáámá ámáan-aipikekaraq aokaq-yátááqá arupú umá íráqô-qtataare. ¹³ íráqô-

qtataakoma tókamitaráq tirunóbáqá pukáúnô? áraimma ímiye. íráqô-qtataaqnapo kúmiq-yataakoni áaikoma tókamita tirunóbáqá pukáune. miráuma kúmiq-yataakon áaimma abarokáq uráimma tiráátiraiye. táwî-yataaqiye. maami íráqô-kataama ámáan-aipike mamá puí-yátááqá pááq ínena kéiyé. miráitana kúmiq-yataakon áaimma abarokáq kêtiraatimma anómma táwî-yataare.

waabá-káyúkátí kaayaq-ááímmá wáiyé.

¹⁴ Itáaro. ámáan-aimma Áánûqtunopake aágotabae. ááqibo kemá marabín-nákómá paá máune. kúmiq-yataakon áaikoni kaqtó-naqa máqe-uraune. ¹⁵ mayáuna-waigoni áaimma íma ítaraune. tókáina-yataariq ónááqá íma mirá kéunamanibo ímo tókái-qtataariq paá kéune. ¹⁶ kemá mi-qtátáárîq únna-waigon áaimma íketikaitaq miráunai-yataakoqtaba kemá kêtune: “ámáan-aimma arupú-aine.” téq kêtune. ¹⁷ miráimanibo maami ítókái-qtataaqa kenamá ímira-keunamanibo kúmiq-yataakoma kepí wáina wé mirá kéiyé. ¹⁸ minná kéitaune. kemá marabín-nákómá íráqô-qtataaqa kepí íma wáiyé. íráqô-qtataariq íyábá kêtikaimanibo íma kanaarâq mirá kéune. ¹⁹ íráqô-qtataaqa tókáiniq ónáae túnna-yataaqa ímira-keunamanibo táigo-qtataaqa ítókáiniq ónáae túnna-yataaqa paá mirá kéune. ²⁰ táigo-qtataaqa ítókáiniq ónáae túnna-yataaqa paá mirá kéunama kenamá ímira-keunamanibo paá kúmiq-yataakoma kepímmí wáina mirá kéiyé.

²¹ miraráá umá wáiyé. íráqô-qtataakoma tókáiniq ónáae túnnamanibo táigo-qtataakoma kekâq wáiyé. ²² ketúnobaqa Áánûqtuni ámáan-aiqtaba ôriq umá kêtikaiye. ²³⁻²⁴ Áánûqtuni ámáan-aimma yúyánápi wáitana kêtikaimanibo ketúgoni kágon-aaimma wáitana Áánûqtuni ámáan-aikote ááiqa kéoyé. áaimma

ketúnobaqa wáimanibo kúmiq-yataakoni áaimma wáitana kemá wení kaqtó-naqa mamá káutikaiye. abô tirunô túyánákó awígíq kéiye. tirunóbáqá kúmiq-yataakon áaimma puí-yátáápí tiwíqme kéuwimanibo náawa maamin-ááíq-yátáápké tirunóbáqá mamá paá umátikaniyo? ²⁵ Áánûqtukaq “tíkáiye” kétune Ítu Káríqtoma ketáái uyátárai-nakoma wemá mamá paá umátikaniye. miráumaraa wáíye. kemá Áánûqtuni ámáan-aimma paá ketúyánánápó kanaaráq miráuma waráunamanibo ketúgoma kúmiq-yataakoni áaimma paá kéwaraiye.

8

kúmiq-yataapike atóbatikenataa aúgen-aagoma Ítu Káríqto timínîqtaae.

¹ Ítu Káríqtote yagaroqtamá máena-wayukayaba yawáaq-umayikai-yataakoni ápêqa íma wániye. ² nôraq inábiyo? aúgen-aagonapo kúmiq-yataakon áaipike puí-yátáápí tiwíqme kéuitana Ítu Káríqto yemmá paá umáyíkaraiye. Aágoma paá mái-aagoma Ítu Káríqtopi máena umáyíkaraiye. ³ kúmiq-yataaqa ketáái túnobaqa Áánûqtu yawáaq-uraiye. miráipoana wenáanikoma ketáái túrakaraq timákaraimma arunóbáqá kúmiq-yataakoni áaimma urái-naqa keqtáará-náqá timákaraiye. miráitana kúmiq-yataakoma maqtuwáikáae téna timákaraiye. naayón-ámáán-áikó kanaaráq ímaqtukaibo Áánûqtu maqtukáiye. waayúkati áaimma aqnúnîq uráápoana ámáan-aikoma yawéqma kárayikaiye. ⁴ ámáan-aikoni mirá-maara í-yátááqá mútûq miráuma ánataniqtaba keqtáábí Áánûqtu wenáanikoma timákaraiye. keqtáábí íma ketúraqtaa

wakáábo Áánûqtuni Aágoma wakááwana ámáan-aikoni mirá-maara í-yátááqá miráráá umá wenáanima keqtaábí mirá-uraiye. ⁵ mi-káyúkámá yúgoma timá yíminiq kéeta yetúgoni akaí-yátááqá yeqtí yúyanámmá kéyaqtoraiye. ááqibo mi-káyúkámá Áánûqtuni Aágoma timá yíminiq kéeta Aágon-aaikoma yeqtí yúyanámmá kéyaqtoraiye. ⁶ túgoma ákáinaiq umá túyanámmá kéwaraiyana anaaékaq puí-yátááqá pááq íniye. ááqibo Áánûqtuni Aágoma ákáinaiq umá kéwaraiyana matúq-matuq umá paá máí-yataakaraq kaayoné-yátáákógáráq pááq íyóye. ⁷ morá-nakoma aúgoma ákáiniq umá aúyanámmá kéwaraitana Áánûqtuma webó kágayakaiye. wemá Áánûqtuni áama íkéwarainanama maamin-áímmá áraimma kanaaráq íma warániye. ⁸ mi-káyúkámá yetúgon áaimma kéwaretama Áánûqtuma íma yimuqá kanaaráq marakánoe.

⁹ keráwáqá Áánûqtuni Aágoma tirunóbáqá paá máinaqa túgon áaimma kéwareqa íma mánobo Aágoma kétima-timitaq mááe. náawabi min-Áágómá Ítu Káríqtopi wáiniq umá wepímmá íma máinaqa Ítu Káríqtonna íma máíye. ¹⁰ ááqibo keráwáqá Ítu Káríqto keráwápí paá máinaqa Áánûqtun-aurakaq kateko umá mánoe. áraimma kúmiq-yataakoma tirunóbáqá ikámma képuitana Aágoma keráwápí paá máí-yataaqa kétimiye. ¹¹ Áánûqtuni Aágoma Ítumma pukáipike mamá atóbamakaiye. miráráá umá Áánûqtuni Aágoma keráwápí mánipoana maamin-Áánápó keráwápímmá ketúgoma paá máí-yataaqa timíniye. Áánûqtuni Aágoma mamá wení iyápó-annae kéumatikaiqtae. ¹² miráuma ketúnabaro, ketáái anónnáma wáimma túgon áaimma waraí-yátááqá íma wáíye. ¹³ túgon áaimma kéwaretama képuymanibo Aánapo ketúgon áaimma waraí-yátááqá

ánatama paá mánoe. ¹⁴ maa-káyúkámá Áánûqtuni Aágoma tíwíqme wí-naqa Áánûqtuni áanimaqa mánoe. ¹⁵ móra paá-mayai kaqtó-nakoni aágoma mamá áaqa ikatíniye. miraráá umá Áánûqtuni Aágoma keráwápímmá íma máiye. Áánûqtun Aágogaraqa wenáanimaqa mááe. Aágoma mamá wenáanimaqa káutikaitaqta ááyeqta: “apáo, ketiboó!” téqta kétunatae. ¹⁶ Áánûqtuni Aágogaraq ketáái aágogaraq yagaroqtamá kétéye. Áánûqtun-araabitima máunatae. ¹⁷ wenaráabititaa máunaboanataa wemá waaroqá timátikainaqta wenáama wení áráabitiyaba wáipoaqta mayánúnatae. máqte-qtataaqa “Ítunnae” téna makái-qtataaqa Ítugaraq yagaroqtamá ketáái minnáe. mórabi Ítuni aú-aiqa urái-qtataaqa yaímma mayéqta Ítuni tágama-yataaqa yainánúnatae.

anaaékaq tágama-yataaqa wániye.

¹⁸ túyámámmá kéitaune. tú-tiqtabaqta íbêqa kéunataamanibo anaaékaqa keqtáábímmá Áánûqtuni anómma tágama-yataaqa páaq ínipoana ketáái tú-tíqa mikáq páaqya-qtataakaa umáginiye. ¹⁹ maami-qtátááqá Áánûqtu tarôq umákai-qtataakoma Áánûqtu wenáanimaqa abarokáq yiráátiniq-kanaayaba awé kéoe. ²⁰ máqte-qtataaqa Áánûqtu tarôq umákai-qtataakoma yigaé íkétamanibo Áánûqtu yawáaq-uraiye. áaqibo anómma íraqô-qtataaqa kumínîqtaba minná awé kéoe. ²¹ máqte-qtataaqa Áánûqtuma tarôq umákai-qtataakoma móragaraq íarowaq nániye. Áánûqtuni áráabititi anómma umáyikaiya-taoqa páaq ínata mórabike máqtemma tarôq umákai-qtataakoma yaímma mayánoe. ²² ketáá kéitaunatae. máqtemma tarôq umákai-qtataakoma karagíkaráq yumá

aaragómá iyápo akánéna iníkáá umá karagiqyá kéoe. ²³ tarôq umákai-qtataakoma yenamáa ímiye. ketáámá Áánûqtuni Aágogaraq Áánûqtu wení áqnáabaq-yataaqa tímikaitaqtaa karagíqyá kéyeqtaa awé kéunatae. Áánûqtu wenaráabiti mamá aúqtikenata abarokáq anómma paá umátikainaqtaa ketááráq mútûq pááq umá ánataniye. ²⁴ kuminîqtabataa kéiteqtaa íráqô-qtataaqtaba awétáá uráunaboaqtaa ketáámá atóbaraunatae. awé únnai-yataaqa íkaonetaamanibo paá awé kéunatae. náawa awé urái-qtataaqa yayamá itanawáq kanaaráq aónaniyo? máqte-kayukama kanaaráq íanonoe. ²⁵ ááqibo íma káonauna-yataaqtabataa awé kéonanataa kuminîqtaba kéiteqtaa paá yaákama awé kéunatae.

²⁶ waabámmá aqnúnîq kéopoana Áánûqtuni Aágoma kuma tíwáqnaa íniqtae. nunamummá-tí-yátááqá kanaaráq íkéitaunatae. miráipoana Áánûqtuni Aágoma wátáama ketáá íkéitauna-yataaqtabataa nunamupí ítama káonatikaiqtae. áyaqa kétimenataa keqtaáyábá ayaqtáa-karagiqya kéyiye. ²⁷ Áánûqtu waabá-káyúkátí yáaimma káonena Aágoni auyánámmá kéitaiye. Áánûtuni auyánákáq máena Aágoma Áánûqtuni waayúkayaba ítama káonamayikaiye.

²⁸ arútama ítáaro! Áánûqtuqtaba ôriq umá yíkái-kayukama máqte-qtataaqa yayamá íráqôniq umá abarokáq íniye. mi-káyúkámá wenôpaq yááyama kéyikaiye. ²⁹ naayóbáq máqte-kayukabike yiwíkaimiye. nôraq itana yiwíkainabiyo? miráinata yemá wenáanikoraa umá máiyana wenáanikoma áqnáabaq yiwaaómá mániye. ³⁰ miráitana mi-káyúkámá Áánûqtu naayóbáqá aokaq yiwíkена anaaékaq yááyaraiye. yááyarena kateko-wáyúkámá aúqyikena wení tágama-yataaqa yeréwáqtê yáíkaa uráiyé.

Áánûqtuni akaí-yátááqá Îtu Káríqtopi wáíye.

³¹ mi-qtátááqtabá kéiteta ókaraq nóine kanaarác tenúnataabiyo? ketáái min-áúkápác Áánûqtu máena tíwâqnaa kéitanataama náayuwaq ketáái namuro-wáyúkámá kanaarác máno? ³² wenamáárîq wenáanikoqtaba “ketáanine” téna íma yáqtokaimanibo keqtááyábáé téna tímikaiye. wenáanikoma tíminikaa umá máqte-qtataaqa ókaraq paá timínîqtaabiyo? ³³ Áánûqtuma yiwíkai-kayukama náawaq yúbi maráníyô? yeqtábá Áánûqtu wenamáárîq tiráíye: “yigaé-yátááqá íma wáíye.” mirá téna yáíkaiye. ³⁴ móra-nakoma yemmá kanaarác yawáác-umayikaniyo? Îtu Káríqto min-nákómá pukáimanibo paá mái-yataakaq atóbamakaitana Áánûqtuni ayáánurapaq máíye. mibác wemá Áánûqtukaq kéitatikaiqtaae. ³⁵ miráinana nóinaq Îtu Káríqtoni akaí-yátáápíké kanaarác yáíkaaq umátikaniqtaabiyo? aweké kuí-yátááqá otaammá kuí-yátááqá yáama yaí-yátááqá ótakaq í áona-yataaqa unítíqa tí-yátááqá ááiqa í-yátááqá máqtemma Îtu Káríqtoni akaí-yátáápíké kanaarác íma yáíkaaq umátikaniqtaae. ³⁶ miráuma agamatán-áípi téna kétiye:

“máqte-tupaama keráwáqtabá

ketáái puí-yátááqá waaqókác kéíye.

tipi-típi ikámónikaa umá

ketáá mórai qéumatikaae.”

téna kétiye. ³⁷ minnáyataba Îtu Káríqtogaraq keqtááyábá uyátá-maqma kákaiye. ³⁸ túyánápi akoqnáá umá kéitaune. Îtu Káríqtoni akaí-yátáápíké máqtemma ketáámá íma kanaarác maqtuwániye. puí-yátáárabi paá mái-yataarabi kaqtó-wayukama Áánûqtuni

márûpakenabi maa-márábíké anónarabi íbêqa paá wái-qtataarabi anaaékaq yíni-qtataarabi máqtemma akoqnáa-yataarabi ³⁹ yanaapáq-yátáarábi aménáapáq-yátáarábi tarôq uráiq-qtataarabi Áánûqtuni akaí-yátáákáráq ketáágáráq yenákátí aúkáapimma máqte-qtataakoma matúq-matuq umá íma kanaaráq yainániye. maami akaí-yátááqá Áánûqtu tímikaiqtaama ketáái uyátárai-nakoma Ítu Káríqtoqaq tímikaiqtae.

9

Póro Ítíráaeo-wayukama áyámma umáyikaraiye.

¹ watáama túnnama áraíne. kemá Ítu Káríqtonaboqaq yaqaroqtamá kaaqaarí-áímmá íkétune. Áánûqtun-Aagoma ketúyánámmá awíkaitaq kaaqaari-áímmá íkétune. ² ketí watáama miráuma wáíye. anómma tú-tíqa kéíye. ketí Ítíráaeo-wayukayaba túyánákómá netuq kéíye. ³ aammá wáinaqa nunamupí ítama aónaanana kemá Ítu Káríqtonopake maqtuwáinaq waéqma miráinaqa ketí tíbâqawaama yíwáqnaa onata umáyíkaanata paá mánoe. ⁴ yemmá Áánûqtu yiwíkai-kayukama wenánimaaqa aúqyíkema wení táqama-yataaqa yaímma yímikaiye. wení anóna-anon-aimma yeráwáqtê téna ámáan-aimma yímikaiye. árain-akaq Áánûqtun-aama itéta wekáq nunamupí kétee. akoqnáa umá árain-aimma yímitata matááe. ⁵ máqten-annabike títaubikoma anókoni yeqtí áráabitie. Ítu Káríqto mimórá-ánnábíké iréna máqte-kayukaraq mú mikákáá anómma máíye. matúq-matuq umá Áánûqtun-awiqa múte yauyónátae. miráuma paá wáino!

Áánûqtu wení aaraawaamá yiwíkaiye.

⁶ Áánûqtuma yímikain-aimma aúyokuraiye íkétune. máqtemma Ítiráaeo-wayukama Áánûqtuma yiwíkai-kayukama íma mááe. ⁷ móraiq umá Áabaran-annabike máqtemma Áánûqtun-araabiti íma mááe. Áánûqtu Áabaraamma timá ámikaiye: “Áítekin-annama yenamáa enáwíkaraq mánoe.” téna timá ámikaiye. ⁸ paá marákárainia-iyapoma Áánûqtun-araabiti íma mááe. máqte-kayukama Áánûqtuni akoqnáá-arain-aikaq maqyíkaramma Áánûqtun-araabitie. minná ⁹ Áánûqtuma yímikai-kataama mirá umá wáqe-uraiye: “móra-taoqa enôpaqa yenanamá Téraima áanikoma marakániye.” téna Áánûqtu Áabaraani ánáakoma timá ámikaiye.

¹⁰ óqa ímibo áre. Arébékani aapaatáráaq-iyaporati yiboamá ketáái títaubikoma mimórá Áíteki Téraimi áanikoma máqe-uraiye. ¹¹⁻¹² Áánûqtu mi-kááyáq-íyápóbíké wetábá ákáimma móra awíkaiye. mayaiyábá íawikaibo paá wetábá ákáimma awíkaiye. Arébékaamma Áánûqtu timá ámikaiye: “áqnáaekoma anaaékoni kaqtónaqa mániye.” téna Áánûqtu timá ámiqtuwaitana anaaékaq min-íyápórátámá máqyíkáraiyé. yenákáamá táiyataarabi íraqô-qtataariqa íuraayamanibo Áánûqtuma awíkai-waigoma paá ááyariye. ¹³ miráuma Áánûqtuma agamatán-áipí kétiye: “Yáakoboqtaba kéticaibo Étaumma komá yumákaraune.” téna agamatán-áipí kétiye.

¹⁴ nóinae tenúnataabiyo? Áánûqtu wení yainai-yátááqá kae kááeq uráiyô? ímiye. mirá íuraiye. ¹⁵ aanibo Áánûqtu Mótetimma timá ámikaiye: “móra-nakoqtaba tikáinaqa tíyaqa aménááqa tíyaqa aménúpo. móra-nakoma tikáinaqa tirummá umákanaaqa tirummá umákanune.” Áánûqtu mirá téna tiráiyé. ¹⁶ Áánûqtuma

áyaqa yiména waayúkati yikaí-yátááqtabá íma wáimanibo Áánûqtuni akaí-yátááqtabáé. ¹⁷ agamatán-áípi Áánûqtuma Péromma (kíni) timá ámikaiye: “ketí akoqnáama aónéta ketíwîqa máqte-marabaq itaígáae téq emá múte itó-umakaraune.” téna timá ámikaiye. ¹⁸ miráitana Áánûqtu móra-nakoqtaba akáinaqa áyaqa aménáe ténama amínimanibo káqo-nakoma akáinaqa aúyánámmá mamá akoqnáa umákanae ténama mirá-iniye.” téna timá ámikaiye.

Áánûqtuma áyamma kéumatikenataagaraq áyaqa tímikaiqtaae.

¹⁹ móra-waigoma mirá té kemmá ítama aónanone: “miráinanama Áánûqtu nôraq itana waagóqtabámá agaemá wániye kétiyo? náawa wení akaí-yátááqtabá íniye tinónô?” té ítama aónanone. ²⁰ ááqibo ketí aanábô náawa Áánûqtuqtabama emá kanaaraq waéqma-aimma tinónô? maráké kaqma táapeqa tarôq umarái-waigoma mirá téna íkétiyé: “nôraq itaaq kemmá miráuma tarôq umátíkaraano?” téna íkétiyé. ²¹ tarôq oí-nákómá akáinanama mará maténa kaqma kaayaq-táápéqá tarôq íniye. mórama íraqômma káqomma kogonaagó íniye. miráinama íarutaniyo?

²² miráuma mórai q umá Áánûqtu waayúkayaba tarôq uráiyé. Áánûqtu wení áyamma í-yátááqá yokaa umá tiráátinenataa kéiyé. miráinata máqte-kayukama wení akoqnáama aónanoe. mi-káyúkámá áyamma umákaayuma kogonaagó-táápéqá yubákinikaa umá yubamínéna kéimanibo yaákama paá awé kéiyé. nôraq itana? ²³ wení anómma tágama-yataaqa keqtáábí yiráátíyaqtaba kákaiipoana awé kéiyé. keqtááyábá wení áyaqa tirááti-raitana íraqô-taapekaa wení tágama-yataaqa ketáaraq atítaiye. áyaqa yiráati-kayukama wení tágama-yataaqa

matáá-yuma yokaa umáyíkaraiye. ²⁴ ketáámá tááyarai-kayukataae. íma paá Ítiráaeo-wayukabike yenamáá táá-yaraibo Yéqtaaeo-wayukabike tááyaraiye. ²⁵ Áánûqtuni agamatá-kánáábímmá min-áúbábí Otía mirá téna kétiye: “móra-wayukama íma ketí-wayukama máamanibo anaaékaq yerawáqtábá ‘ketí-wayukama mááe’ téq yááyanune. maa-káyúkáyábámá kemá íkétikaimanibo paá ‘kétikaiye’ téq tenúne.

²⁶ mi-márúpáq timá yímikaunama ‘ketí-wayuka íma mááe’ mibáq íbêqa ‘paá mái-Aanuqtuma wení áan-imaare’ yerawáqtábámá mirá tínóe.”

téna Otía-aubabi kétiye. ²⁷ Áítáiya naayóbáqá Ítiráaeo-wayukayataba akoqnáá umá tiráiyé: “Ítiráaeo-wayukama paá taíganimma miráuma nópíké-gébáráá uráámanibo yerawápíkémámá pááqyamma kúmiq-yataapike atóbamayikaniye. ²⁸ uyátárai-nakoma páátákaáá ítama yainéna marabí-káyúkámá anónnáma yimíniye.” téna Áítáiya tiráiyé. ²⁹ minnýataba naayóbáqá Áítáiya mirá téna tiráine: “uyátárai-nakoma Áánûqtu máqten-akoqnaagaraq íma yaímma-annamo yiyuwáinana mái-yataama Tótômabaq-wayukaraa Komóraabaq-wayukaraa umá ketáá yayamá pááq ónúnatae.” téna Áítáiya naayóbáqá tiráine.

Ítiráaeo-wayukama kateko-áqtábá mirá-uraae.

³⁰ Yéqtaaeo-wayukama Áánûqtun-aurapi kateko-áqtábá íma abáá uráámanibo paá aónaraae. maami-kátékó-ámmá aónaraamma Áánûqtukaq itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataare. ³¹ ááqibo Ítiráaeo-wayukama Áánûqtu yiwíkai-kayukama ámáan-aipike kateko-ámmá abáá uráámanibo ámáan-aimma íma kanaarác kateko-ámmá íaonaraae. ³² nôraq itatác yauwékáao?

miráipoana yúyánápímmá íráqô-qtataariq kéowana kateko-ákáq mayikáitata máqe-uraae. ááqibo paá Áánûqtukaq itáíq-itaiq umá yáqtorai-yanama kateko-ákáq mayikániye. Ítíráaeo-wayukama aukákáan-oqtakaqa yítauqa yurákaane.³³ Áánûqtuni agamatán-áípi aukákáan-oqtaba kėtiye:

“aónaaro! Tááíoni-marupaq aukaí-óqtámá makáune.
maamin-ótákáq yítauqa yurákáamanibo wemmá
itáíq-itaiq ínná-nakoma ítama táíq íiniye.”
mirá téna agamatán-áípi kėtiye.

10

Ítíráaeo-wayukama Áánûqtuni kateko-ákáq íwakaae.

¹ ketúnabaro, Ítíráaeo-wayukayatabama ôriq umá kétikaitaq Áánûqtu kúmiq-yataapike atóbamayikaikaae téq nunamupí kétune. ² kemá yeráwáqá yimónaraune. Áánûqtuqtaba ôriq umá abáá kéomanibo yeráwáqtí aakómmá arábaraiye. ³ Áánûqtun-aurapi kateko-wáyúkámá mamá aúqyíkaraiqtabama íma ítaraabo yenamáa káqon-amma yenamáárîq awíqma waranéta uráae. miráitata yeráwáqá Áánûqtuni kateko-yátáákóní aménáápáqá íma máqe-uraae. ⁴ íbêqa Ítu Káríqtogaraq íréna ámáan-aimma mamá ánataqtukaiye. miráipoana máqte-kayukama yirummá amétama Áánûqtuni kateko-yátááqá yaímma kémayaae.

Áánûqtu máqte-kayukama kúmiq-yataapike mamá paá umáyikaiyataba kákaiye.

⁵ Áánûqtuma kateko-yátáárîq o-káyúkáyábá téna ámáan-aimma kéwaraaqtaba Móteti agatáiye: “morá-nakoma náawabi ámáan-aimma kéwarena wení paá mái-yataaqa mipíké kémaiyaiye.” mirá téna agatáiye.

⁶ ááqibo itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqnapo Áánûqtuni kateko-yátááqá náawabi matáitana agamatán-áúbá-wánnáábí weqtábá kétiye: “íma enamáaraq maará té itiyó ‘Ítu Káríqtoma Áánûqtuni márûpake náawaq kanaaráq umawíqme kumíníyô? ⁷ aménáápáq puí-márúpáq náawaq kanaaráq kuména Ítu Káríqtoma múte yawíníyô?’” mirá té maami-négí-náágí-wátáámá túyánápí íma waíno. agamatán-áúbá-wánnáábí mirá kétiye. ⁸ aúba-wannaabi óqa kétiye: “Áánûqtuni wataáma ení waaqókáq máena enóyaukakarag enarupi wáíye.” mi-kátáámá Áánûqtukaq itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqtaba ketáá abarokáq kétunatae. ⁹ enóyaukakemmo témo “Ítu Káríqto uyátárai-nakoe” tinnamá “Áánûqtu wemmá pukáipike atóbayakaraiye” té arummá amínanama ení kúmiq-yataapike Áánûqtu atóbamakaniye. ¹⁰ abo tirukakéqtáá itéqtaa Áánûqtuma keqtáá kateko-wáyúkámá káutikaiqtae. ketáái itáíq-itaiq í-yátááqá tóyaupikeqtaa tennatáámá ketáái kúmiq-yataapike atóbanunatae. ¹¹ Áánûqtuni agamatán-áípí kétiye: “náawabi wekáq arummá amína-waigoma mamá táíq umáketa agaeráq íma mayakánoe.” téna kétiye. ¹² maa-kánáámá máqte-kayukayaba wáíye. Áánûqtun-aurakaq Ítiráaeo-wayukama Yéqtaaeo-wayukama móraiq kéoe. máqte-kayukayataba Áánûqtuma mimórá uyátárai-nakoma máena máqtemma wekáq nunamupí wanáwíqa yáíyanama wení íráqô-qtataakoma yimíniye. ¹³ agamatán-áúbá-wánnáábí kétiye: “máqte-kayukama nunamupí uyátárai-nakon áwíqa ááyaiyamma yeqtí kúmiq-yataapike mamá atóbamayikaniye.” téna agamatán-áípí kétiye.

¹⁴ ááqibo Áánûqtukaq yirummá ímo améta náaraq umá kanaaráq wemmá ááyano? mi-kátáámá íma ítareta

náaraq umá yirummá amínô? mi-kátáámá abarokáq íma timá-yimiyamma náaraq umá itánô? ¹⁵ miráuma Áánûqtuni kaqtó-wayukama íma timáyikainanama mi-kátáámá náaraq umá abarokáq timá-yimino? agamatán-áípi mirá téna kétiye: “Áánûqtuni átê-wataama wení kaqtó-wayukama mamé keyewanaboana yítauq-aagoma abô íraqônîq kéiye!” téna agamatán-áípi mirá kétiye.

Ítiráaeo-wayukama paá yaímma aúge-kataama wakááe.

¹⁶ aúge-kataama íma máqte-kayukama kéitaae. Áátáiya Áánûqtuni watáa-naqa naayóbáqá mirá téna: “uyátaráana-nako, nôraq umáyuwa mi-kátáámá ketáá abarokáq timá-yimunataa kéitaa?” mirá téna Áítáiya tiráine. ¹⁷ miráuma mi-kátáábíké kéiteta itáiq-itaiq umá yáqtorai-yataaqa kéiye. Ítu Káríqtoqtaba abarokáq timá-yimunabike mi-kátáámá kéiye.

¹⁸ itáaro. kemá mirá téq ítama káonaune. mi-kátáámá árainaq yeráwáqá íma ítaraao? ítaraae. áraine. átê-wataama kéte-kayukayaba óq-wataama agamatán-áikó kétiye:

“yeráwáqtí yáama máqte-marabaq ítaraae. yeráwáqtí watáagoma kótamaqma maragóní aqtóráqá uráiye.”

téna agamatán-áúbá-wánnáábí kétiye. ¹⁹ ókaraq emmá ítama káonaune. Ítiráaeo-wayukama árainaq ítaraao? Móteti wenamáárîq áqnáabariq umá yauwéqma tiráine:

“óq-wayukayaba maramá ímaina-wayukama mamá aúqyíkáan-ayataba koyukayúmma ínoe. aíbôq-wayukayaba mamá aúqyíkáan-ayataba yeqtábá tíyámma ínoe.”

téna Móteti min-áikáq tiráine. ²⁰ Áítáiya wemá íma ikatíq éna abarokáq mirá tiráine:

“kemmá ímo tibáá-uraa-kayukama timónaraae. kemmá ímo ítana aónaraa-kayukaq yemá kemmá kenamáárîq yiráátiraune.”

téna Áítáíya tiráine. ²¹ ááqibo Ítiráaeo-wayukayaba tiráine: “túnnaiq íma éta aamá arátaa-kayukabimma ayáqtááq-yupaa yetôpaq tiyáamma arúqtukaune.” téna Áítáíya Ítiráaeo-wayukayaba wenôpaq yikáinata yínôqtaba tiráine.

11

Ítiráaeo-wayukama Áánûqtu áyaqa kéyimiye.

¹ kemá ítama káonaune. Áánûqtu wení waayúkama waqtukáiyó? aaqáo ímiye. kemá kenamáárîq Ítiráaeo-wayukabike Béqtiamaanin-annabike máune. ketítaubikoma Áabaraae. ² Áánûqtu wení waayúkama íwaqtukaiye. yemmá áaikakemma yiwíkaiye. mikátáámá Áánûqtuni wannabí Iráíyaqtaba kéitaae. wemá Ítiráaeo-wayukayaba Áánûqtukaq nunamupí akoqnáá umá inaa-inaa tiráine: ³ “uyátaráana-nako, ení amunéwáyúkámá yíkamma yuwéta monoq-náúpáké yaaremá yawítíyuwaawaq kenamáa máunata tíkamineta kéoe.” Iráíya nunamupí Áánûqtukaq mirá tiráine. ⁴ nóine ténaq Áánûqtu timá ámikaiyo? mirá-tiraiye: “ketábá taígani-kayukama (7,000) iyuwaúnata paá mááe. kaaqaarimáníkókáq wénáwîqa Béoma wekáq yiraayutáúmmá íma atéta nunamummá ítiraae.” téna Áánûqtu timá ámikaiye. ⁵ íbêqa mimóráíq kéiyé. yaímma páaqya-kayukama wení áyaqa yiména Áánûqtu yiwíkaiye. ⁶ yeráwáqá nôrabi uráá-qtataaqa ímira-uraapoana paá wení áyaqa yiména yiwíkaiye. miráinanama waayúka nôrabi uráa-qtataaqa Áánûqtu yiwiráinana áyaqa yimí-yátááqá íma wániye.

⁷ nôraq ínáyô? Ítíráaeo-wayukama abáá kéo-qtataaqa íaonaraae. paá yaímma pááqya-kayukama Áánûqtu yiwíkai-kayukama aónaraamma wenaúrapi kateko umá máqe-uraae. tébakaq-wayukama Áánûqtuma yááyaiqtaba aíbôriq urááe. ⁸ Áánûqtuni agamatán-áípi kétiye:

“yirukaráq yúyánakaráq Áánûqtu mamá ummaa yamá yíkaraiye.

paá íbêkaraq yúranapo íma kanaaráq aónama arutéta yaáqnapo íma kanaaráq ítama kárutaae.”

téna kétiye. ⁹ maa-káyúkámá Áánûqtuqtaba aíbôriq uráapoata Tébiti mirá téna kétiye:

“anón-onikaqa yiyuwáiyata waakápi amá máero.

kúqôpi péráinikaa oro.

¹⁰ yúramma keropáinaqa iyuwáiyata íma aónama arútáaro.

yeqtí ummaa-yátáákóní aménáápáq awáuma máero.”

téna Tébiti agamatán-áípi tiráine.

Áánûqtu káqo-kayukama yiwíkaiye.

¹¹ íbêqa yeráwáqá ítama káonaune. Ítíráaeo-wayukama Áánûqtuni aamá íma waráyanama pááqyan-iwíqa matúq-matuq umá yamá-yiminiyo? ímiye. kúmiq-yataariq uráapoana Yéqtaaeo-wayukama Áánûqtu yiwíqma Ítíráaeo-wayukama íyama ígáae téta atóbamayikaraiye. ¹² Ítíráaeo-wayukama kúmiq-yataariq on-ááímmá káqo-yuraq íráqô-qtataaqa Áánûqtunopake iráiyé. Áánûqtunopake-qtataaqa taígani wáipike Ítíráaeo-wayukama pááqyamma matáapoana Yéqtaaeo-wayukaraq netuqyaammá yímikaiye. miráuma Ítíráaeo-wayukama kateko-wáyúkámá Áánûqtun-aurapi

máiyánama Áánûqtuma uyátá-maqma íráqô-qtataaqa yimíniye.

kúmiq-yataaqa maqtuwéna Yéqtaaeo-wayukama Áánûqtu atóbamayikariye.

¹³ íbêqa karáwáqá Yéqtaaeo-wayukaraq tenúne. kemá Áánûqtuni wataáama waayúkararaq mamé uréire únna-naqa máeqa mi-máyáiyátábá timuqá kémaraune. ¹⁴ miráinaqa ke ánná-wáyúkámá yeráwáqô komá yumá yíkáanatama yaímma kúmiq-yataapike atóbano? ¹⁵ Ítiráaeo-wayukama Áánûqtu yiwíkaitata káqo-marabi-kayukama Áánûqtuni aanábómá aúkáae. Ítiráaeo-wayukama yiwiráinanama yeqtábá nói-qtataaraq wániyo? miraráá umá minná pukáa-kayukama paá máanikaa ínoe.

¹⁶ áqnáabaq-yamma Áánûqtukaq améq oweqa tébakaq-yamma Áánûqtuqtaba aokarîq umá aurániye. mimóráiq umá yaagóni ánúqo Áánûqtukaq améq oweqa mútûq-yagoma amagaráq wennámiye. ¹⁷ ítáaro. uqmatán-óribétí-yágóni amamá ayáátuweta káqomma abáaq-óribétí-yágóni amamá ayááma arúbamakaae. awaaméq-áímmá nóinabiyo? minná keráwáqá Yéqtaaeo-wayukama abáaqá óribêti-yaraa umá mááe. íbêqa Ítiráaeo-yagoni anommá mimórábí yaímma keráwáqtí amabiqtáá kéuiye. ¹⁸ miráipoana amamô ayáátuwaa-kayukama páaqyan-awíqa íyíméro. weganokanoqá íma oro. keráwáqá paá amamóe. amagómmá ánûkoma íyaqtokaibo ánûkoma amagómmá yáqtokaiye.

¹⁹ ááqibo keráwáqá tínoe: “ánibo amagómmá keqtáá tiwiránîqtaba ayáátukaae.” téq tínoe. ²⁰ owé. Áánûqtukaq íma itáiq-itaiq uráapoana yeráwáqá ayáátukaae. Áánûqtukaq túyánámmá kámepoaq

keráwáqá paá mánoe. minnáyataba weganokanoq-túyánámmá íma ítáaro. minnáyataba keráwáqá ikatíq oro. ²¹ Ítiráaeo-wayukama áqnáaen-amama Áánûqtu íma yukáiyee. túyánámmá ítáamma Áánûqtu keráwáqá tiyuwáníyô? ²² mikáq Áánûqtu áwáábíqa kéna kaayoné kéena immá káonaunatae. yirummá aati-aatimá ámê-kayukayataba kaayoné umáyikaniye. ááqibo yirummá íma ámê-kayukayataba áwáábíqa kégaimanibo keráwáqtábá kaayoné kéiyee. ááqibo keráwáqá Áánûqtukaq tirummá íma ámê-kayukama paá kéyanama keráwáqtábágáráq wemá áwáábíqa kániye. ²³ ááqaanibo Ítiráaeo-wayukama waéqma yirummá ámê-kayukama yaayamá paá kéyanama Áánûqtu móragaraq keqnáámmá wení kaayoné-yátááqá yeráwáqá yimíniye. ²⁴ Áánûqtu óq-yataariq kéena keráwáqá Yéqtaaeo-wayukama áwáábíq-oribeti-yarake ayáátukaamma uqmakáan-oribeti-yaraq arúbaraae. Ítiráaeo-wayukama maaminnámo uqmakáan-oribeti-yaraa umá máeta ayáátukaan-amama mimórá-yáráq yauwéqmene áaikaqa oyaq umá Áánûqtuma kanaaráq aráápaniye.

máqte-kayukama Áánûqtu wenáyaqa yímikaiye.

²⁵ keráwáqá aúpáq-aráín-áímmá timá-timenune. minná Ítiráaeo-wayukama yaímma Áánûqtuqtaba komá yéta matúq-matuq umá íma mánoe. mi-kánáámá mamé kéowana Yéqtaaeo-wayukabike máqtemma yiwíkai-kayukama Áánûqtunopaqa yínoe. minnágon anaaéma tébakaq Ítiráaeo-wayukama atóbamayikaniye. minnáma itéqa “ketáá itaí-yátááqá ítaraunatae” téq tiyábámá ókaraq mirá ítigaae. ²⁶ máqtemma Ítiráaeo-wayukama miráuma atóbayikaniye téna Áánûqtuni agamatán-áípi kétiye:

“Tááíoni-marupake mamá paá umáyikani-naqa yíniye. máqtemma táígoniq uráiya-qtataaqa Ítíráaeo-wayukabike matuwániye.

²⁷ yeqtí kúmiq-yataaqa matuwánîq-kanaaraq anóna-anon-aimma yeráwáqtê tenúne.”

téna agamatán-áípi kétiye. ²⁸ Ítíráaeo-wayukama Áánûqtuni átê-wataama waqtukáapoata minnágoma keráwáqá Yéqtaaeo-wayukama tíwáqnaa itaq Áánûqtuni aanábómá aúkáae. Ítíráaeo-wayukama Áánûqtuni namuro-wáyúkámá aúkáae. miráimanibo Áánûqtuma naayóbáqá Ítíráaeo-wayukama yiwíkaimma áyaqa yiména áqnáabaq-annabike anó-kayukayababoana aati-aatimá yeqtábá kákaiye. ²⁹ yiwíkai-kayukama wení íráqô-qtataaqa kéyimena Áánûqtuma íma aúyánámmá waéqma kéitaiye. ³⁰ keráwáqá Yéqtaaeo-wayukama naayóbáqá Áánûqtun-aama arátaamanibo íbêqa Ítíráaeo-wayukama Áánûqtun-aama arátaapoata keráwáqá Áánûqtuma áyaqa tímîmma matááe. ³¹ mimóráiq umá áyaqa matáapoata Ítíráaeo-wayukama íbêqa Áánûqtun-aama arátaamanibo anaaékaq Áánûqtuma áyaqa yímî-qtataaqa mayánoe. ³² máqte-kayukama Áánûqtuni ámáan-aimma arátaakayukama Ítíráaeo-wayukagaraq Yéqtaaeo-wayukagaraq wemá mórai q umá yawááq-umayikaraimanibo yemmá paru-yátáákómá mórai q umá yimíniye.

máqtemma íráqô-kataama Áánûqtukaq tenúnatae.

³³ Áánûqtuma wenáaimma uyátá-maqma abo anóne. wení itaí-yátááqá mórama aráati-nakoma ítima-amena íraatiraimma mémánóbáqá únókáá kubáutaiye. mimóráiq umá wení itaí-yátááqá yiráati-nakoma waqmá ítaraimma mémánóbáqá únókáá kubáutaiye. ³⁴ Áánûqtuni agamatán-áípi kétiye:

“náayuwaq uyátárai-nakoni aúyánámmá kanaaráq itaraao? náayuwaq kanaaráq aráátino?”

³⁵ náawaq móra-yataaqa ámikaitana wení anónnáma ámikaqa ‘yauwéqma aménúne’ téna tiráiyó?”

téna kétéye. ³⁶ uyátárai-nakoma máqte-qtataaqa we-nayáánapo tarôq uráiyé. wenôpake tarôq éna wetábá máqte-qtataaqa paá mááé. Áánûqtukaq máqtemma tágama-yataaqa matúq-matuq umá waíno. miráuma waíno.

12

ketáá ketúma Áánûqtukaq aménátae.

¹ miráinataa ketúnabaro, keqtááyábá Áánûqtu áyaqa taígani-tupaa tímikaipoaqtaa keráwáqá tirun-áímmá kétima-timune. Áánûqtukaq keráwáqtí túma aiqta-táúráá umá wekáq áméro. keráwáqtí túma Áánûqtukaq aiqta-táúráá umá amíyábá wáiyé. karáwáqtí túyánámmá túgoni akaí-yátááqá paá áméro. keráwáqá weqtábá kanamáárîq timuqá marakéq agamá amé-wao-qtataakaa umá wekáq paá áméro. ánibo wemá keráwáqá miráumatikena wemá keráwáqtábá mirá téna tíniye: “minná íráqône.” téna tíniye. Áánûqtuma paá-wayuka íma máipoaqtaa wekáq mirá-onatae. minnáma keráwáqtí árai-monoq-yataare. ² káqo-kayukama nôrabi íyamma yimémekaa ínomanibo Áánûqtu keráwáqtí túyánámmá waeráino. keráwáqtí táimma waéqma Áánûqtuqtaba aokarîq umá aúráaro. miráiyataba Áánûqtuni aúyánámmá kanaaráq itánoe. aúge-tuyanapike Áánûqtu tímikaimma íráqô-qtataaqtabagaraq Áánûqtu amuqá kémarai-qtataaqtabagaraq mútûq pááq

umá ánatagurai-qtataaqtabagaraq itánoe. mi itaí-yátááqtábámá kímora-amma wenamá wáimma minná Áánûqtu túyánámmá kéwaeraiye.

³ Áánûqtuma íráqô-qtataakoma kemmá tímikaipoaq máqtemma keráwáqá móra-mora kétima-timune. íuyata-maqma túyánápímmá “kemá uyátaraune” ítero! ímiye. keráwáqá máqtemma Áánûqtu wenamáakoni íráqô-qtataapike keráwáqtí yáqtorai-yataaqa móra-mora tímímma minnýaba ítama arútáaro. ⁴ Ítáaro. mimórá-áúráqá netuqyaan-áúkápáqá wáimanibo máqten-aukapaqa móra-mayaima wáiyé. ⁵ mimóráiq umá aarawaamá netuqyaammá máunataamanibo yegáráq-kegaraqtaa Ítu Káríqtogaraq kímora-turaa umá kéitaunatae. ketáámá máqtemma mórabi yagaroqtamá aokaq-aokakémá máunatae. ⁶ miráinata Áánûqtu wenamáakoni íráqô-qtataapike móra-mora umá mayaímá tímítaqtaa kémayaunatae. móra-nakoma wení aokaq-máyáímá Áánûqtu ámikaimma waabá-káyúkátí yúrakaq Áánûqtuni watáae téna wáinanama arukaké ítama yáqtorai-yataakaraq tíno. ⁷ ánibo Áánûqtunopake aokaq-máyáímá kaqtó-í-yátááqá wáinana minnýaba kaqtó íno. óq-mayaima yiráátinenama maannáyaba yiráátíno. ⁸ móra-nakoma wení aokaq-máyáímá umá yíqtaaiq íkáae téna wáinanama timá-yimino. móra-nakoma maqtokái-qtataaqa yaináinama ôrikaa umá yaináino. káqomma anó-nakoma náápaakaraq máena wemá akoqnáá umá mayaímá mayaíno. óq-nakoma waayúkaraq kaayoné-yátááqá yímikenama minnýaba amuqá maraíno.

⁹ Ítáaro. keráwáqtí tíyaqa yimí-yátááqá árai-qtataariq umá waíno. waátâ-yataaqa yiwáágóro. íráqô-qtataakoma yáqtoqma akoqnáá oro. ¹⁰ tirukaké káqowa-kaqowaqtabataa keráwáqá tikaíno. Ítu Káríqto uráiniq

umá keráwáqá tirummá améra ábâqwaayuraa umá máero. keráwáqítí káqowa-kaqowan-aama yaaguyábóro. keqítbâqawaayuyabama uyátá-maqma anóniq umá túyánámmá itéraq timuqá maqyíkáaro. ¹¹ keráwáqítí mayáiyábámá akoqnáá umá maiyéraq piruq nááruq íma oro. akái-yátáákómá ógiqma wáinaq uyátárai-nakoma kaqtó umá áméro. ¹² keráwáqá awé uréq íkáonaa-qtataaqtabama timuqá máráaro. awéké kuí-yátááqtabámá yaákare awé oro. nunamummá aati-aatimá tíq-tiq oro. ¹³ ábâqawaraayuma móra-yataaqtaba yeráwáqá abáá íyaqa keráwáqítí oótamma yeráwáqtê yainéra namuq-wáyúkámá keráwáqítí oqtamá íyikaaro! ¹⁴ náayuwabi mamá táíq umátikaiya-kayukama Áánûqtukaq yeqtábá tero: “íma mamá yawááq-umayikaao. ímibo yemmá mamá íráqôniq umáyikaao.” téraq tero. ¹⁵ yimuqá maráiya-yutema yagaroqtamá timuqá máráaro. ibiqá yaráiya-yutema yagaroqtamá ibiqá yaráaro. ¹⁶ máqte-kayukama mimórá-ááímmá yíméro. kaayóné umá yíméro. keráwáqítí túma íma mamé úyóro.

¹⁷ móra-nakoma mamá táíq umátikai-naqa anónnáma íma mamá táíq umákaaro. ímiye. máqte-tupaama waayúkama mamá íráqôniq í-yátááqtabá túyánákáq máráaro. ¹⁸ máqte-kayukagaraq kaayoné-yátáápí wenáú-kenaun umá maqmá aónaaro. ¹⁹ ketí aanabô, móra-nakoma mamá táíq umátikai-naqa anónnáma íma túyánámmá umákanomanibo Áánûqtuma ayuwáiyana wení áyamma i-wáígóní anónnáma umáyikaniye. Áánûqtuni agamatá-kánnáábí kétéye:

“anónnáma yawwéqma yiménúne uyátárai-nakoma kétéye.”

téna agamatá-kánnáábí kétéye. ²⁰ miráinaq Áánûqtuni

agamatá-kánnáágó tinnaiq oro. minná
 “ení namuro-nákómá áama keyainama aáwaqa amiyo.
 noqtábá kéinaama paá amiyo. mirá éma aqnókáq
 iráama kái-q-kaiq iníkáá umá wení agaemá íniye.”
 téna Áánûqtuni agamatá-kánnáágó kétiye. ²¹ Tááqtaani
 áaikomma íma uyátaino. ímibo íráqô-qtataaqnapo táí-
 aikomma uyátáaro.

13

kámáániti yáaimma wáráaro.

¹ máqte-kayukama kámáániti yáaimma wáráaro!
 máqte-kamaanima Áánûqtu iyúwáitata máawana
 kámááni-wayukama Áánûqtu yíkáitata mááe. ² náayubi
 kámáániti yáaimma aratétama Áánûqtukaraq mórai
 umá káratemanibo yetôpaqa yenamáárîq yaináí-yátááqá
 mamá abarokáq ínoe. ³ otaa-qtátáárîq o-káyúkámá anó-
 kamaani-wayukama mamá yáaqa kégamayiketamanibo
 íráqô-qtataariq o-káyúkámá mamá yáaqa íkegamayikaae.
 keráwáqá anó-kamaani-wayukati yáaqa íyaq kéikateyo?
 miráinaq íráqô-qtataariq keyana yemá karáwáqá tikaq
 káruinoe. ⁴ yemmá Áánûqtuni mayai-wáyúkábóata
 keráwáqá tíwáqnaa ínéta kéoe. ááqibo otaa-qtátáárîq
 éqa ikátéro. miráipoata áraimma yeqtí akoqnáárake táí-
 yataariq kanaarácq umáqtikanoe. yeráwáqá Áánûqtuni
 mayai-wáyúkábóata Áánûqtuni áyamma otaa-qtátáárîq
 o-káyúkámá kéumayikaae. ⁵ minnáyataba keráwáqá paá
 wáráaro. wenamáa Áánûqtuni áyaqtaba íwaimanibo
 wemá áyamma mayéna keráwáqtí túyánákómá mamá
 yawááq umátikaniye.

⁶ minnágoni aáimma táákitima meyaníq kéoe. ítama
 arútáaro. anó-kamaani-wayuka yeqtí kanaarácq o-
 máíyáama Áánûqtuni mayaimá kémaiyaee. ⁷ keráwáqtí

aqtábáaraq mayánéta íyaqa yemmá meyaníq oro. waabáq-táákítígáraq ení oótakoni táákitigaraq mayáníq oro. anó-kamaani-wayukama yeráwáqtábá anóne téra mi máqtemma yemmá yikaq káraruyoro.

móra-nakoma áyaqa ámîn-nakoma ámáan-aikoni anaaé kéwaraiye.

⁸ keráwáqá íma móra-nakoma aatábáama éraq kímora-aatabaama aati-aatimá taákaq maráaro. minná keráwáqá káqowa-kaqowamma yirummá yíméro mirámô éqa ámáan-aimma kéwaraae. ⁹ ámáan-aikoma mirá-tiraine: “aaraukáqá íma mamá yataiyo. awekémá ikuyuwu. moyámmá íma mayao. eгаа íao.” máqtemma maamin-ámáan-áímmá káqon-amaan-aikaraq kímora-auwayaapi wáíye. minná: “enamááríq arummá aménaiq umá káqo-kayukama mórai q umá arummá yimiyo.” téna wáíye. ¹⁰ náayubi arummá ámî-nakoma otaammá móra-nakokaq íkeguyakaiye. miráitana arummá amí-yátááqá áraimma minnae. naayón-ámáan-áíkáraq Ítuni watáagaraq kéwaraiye.

ketáámá arupú-akaq uréire ónátae.

¹¹ nôrabi íni-qtataaqtabama kéitaapoaq keráwáqá yokaa éraq túbanaaq oro. ketáámá kuqtiwiránî-kanaama waaqókáq kéíye. Ítukaq tirummá ámikauna-kanaataama waqókákáá uráimanibo íbêq-kanaama waaqókáq awaararíq kéíye. ¹² awé uráuna-kanaataama kumayukáá aúqma kánataitana keqtáámá kuqtiwiránî-kanaagoma aaqá iráqma tágainikaa umá waaqókáríq kéíye. kumayuq-yátáápíké-qtátáaríq únna-yataaqa yuwánátae. ánibo akoqnáá umá tirukákéqtáá iráqma tágama-yataapi yokaa ónátae. ¹³ ketáámá arupú umá tágama-yataapi máae-kayukaraa umá uréire ónátae.

kebó-yátááqtábámá neginaagí-nomma naíyábá kumari-yátááqtábámá námô-yataaqtaba máqtemma yuwánátae. ¹⁴ máqtemma kúmikomma uyátani-qtataaqa uyátárai-nakoma Ítu Káríqtonopake máyaaro. keráwáqá kúmiq-yataariq ónáae tíya-qtataaqa íma wáráaro.

14

Ítukaq náawaq arummá ámînnarabi íámînarabiyo?

¹ yaímma-wayukama itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqtabama kéitetamanibo paá aqnúníq kéoe. miráiyakayukama áíkutaiyapi uyáberanomanibo íma nóbíq-naabiq-aimma tero. ² yaímma-wayukama itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqa akoqnáá kéeta kéqo-keq-yataaqa paá kénaae. miráimanibo káqo-kayukama itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqa aqnúníq kéetaboata amaqá íkénaae. ³ kéqo-keq-yataaqa nai-nákómá amaqá ínai-nakoma pááqyan-awiqa íamamiyo. weqtábá kúmiq-yataariq kéiyé ítiyo. Áánûqtuma min-nákáráq paá auwirániye. ⁴ móra náawaq káqo-nakoni kaqtó-nakoqtaba timá táíq kéumakaiyo? wení mayaímá akoqnáá umá mayaínanabi kumówínanabi minnáma wení anókoma Áánûqtu wenamáa tíniye. miráinana áraimma wemá akoqnáá umá mayániye. wení anó-nakoma kanaaráq áwáqnaa ínanaboana akoqnáá umá mayániye.

⁵ yaímma-wayukama móra-yupaagoma tébakaq-yupaagoma “uyátá-maqma anómma wáiyé” yúyánápímmá kéte. káqo-kayukama “máqte-tupaayaba mimóráíq kéiyé” kéte. móra-mora-wayukama itáíq-itaiq i-yátááqá yúyánápímmá akoqnáá umá itáaro. ⁶ móra-nakoma móra-yupaayataba aúyánápímmá “uyátá-maqma-kanaae” kétena wemá “uyátárai-nakoni

anó-kanaae” téna mirá kéiyee. min-nákómá kéqo-keq-yataaqa nai-nákómá Áánûqtuma wení anómma uyátárai-koqtaba kéiyee. aáwaqtaba Áánûqtukaq “tíkáiye” téna kénaiye. anibo káqo-nakoma kéqo-keq-aawaqa íma nai-nákómá Áánûqtuma wení anómma uyátárai-nakoqtaba kéiyee. aáwaqtaba Áánûqtukaq “tíkáiye” téna kénaiye. anibo káqo-nakoma kéqo-keq-aawaqa íma nai-nákómá Áánûqtuma wení anómma uyátárai-nakoqtaba kéena Áánûqtukaq “tíkáiye” téna íkenaiye. ⁷ ketáá kenamáayababoqtaa íma paá máetaa kenamáayababoqtaa ípukaunataamanibo paá máunataama uyátárai-nakoqtabataa máunatae. ⁸ miráimanibo ketáá puyúnataama uyátárai-nakoqtabataa kúpuyunatae. paá máunataabi púyonataama ketáámá uyátárai-nakoqtabataa máunatae. ⁹ taákaq máraaro. Ítuma pukéna itó-uma paá máqe-uraimma “keráwáqtí uyátárai-naqune” téna kėtiye. miráuma paá máa-kayukagaraq pukáa-kayukagaraqti uyátárai-nare. ¹⁰ keráwáqá nôraq itaráq keráwáqtí tîbâqawaaraa-kayukayaba timá táíq kéumayikao? nôraq itaráq tîbâqawaaraa-nakomma páaqyan-awíqa kényamameyo? ketáágáráq máqtemma Áánûqtuni aúbaq itó-onanataa keqtáámá wemá yainániye. ¹¹ Áánûqtuni agamatá-kánnáágó kėtiye: “uyátárai-nakoma mirá kėtiye. ‘kema paá máeq áraimma kétune. máqte-kayukama ketúbáq yiraayutáúmá ayéta keqtábá Áánûqtue’ tinoe.” agamatá-kánnáágó mirá kėtiye. ¹² miráinataa máqte-kayukataa ketáái táaimma Áánûqtukaq timá uwaénúnatae.

tîbâqawaaraa-kayukama íma mamá táíq umayíkáaro.

¹³ abo káqoyu-kaqoyuyaba kúmiq-yataariq kéoe-aimma ibáqyuwanatae. miráinataa tíbâqawaaraa-kayukati yítaupi atarái-yátááqá aaremá íma maqyikétaa kúmiq-yataapi íma mamá yikánataae. ¹⁴ Ítu Káríqtote yagaroqtaráunaboq kéitaune. wenamáárîq máqte-qtataakoma íma táíq kéíye. ááqibo móra-nakoma wenaákaqa “táíq kái-qtataare” ténama wetábá áraimma táíq kéíye. ¹⁵ mirá-uraiye. nóin-aawarabi náána-waigoma tíbâqawaaraa-nakomma otaammá kéguyakeq íma kaayoné umá Íturaa umá kémaae. Ítu Káríqtoma wetábá pukáinaqa aáwakakema íma mamá táíq umákaaro. ¹⁶ keráwáqá íráqô-qtataaqa máyáaqtabama íma yuwáiyata waayúkama akáyáámá timátíkáaro. ¹⁷ itáaro. Áánûqtuni márûpaqa aáwaqa naréq nommá naréq íyábá íma wáíye. ímiye. Áánûqtuni márûpaq kateko-ááikárâq kaayoné-yátáákárâq amuq-yatáákárâq minnýaba wáíye. mi-qtátááqá Áánûqtuni Aokaq-Áágómá kétimiqtaae. ¹⁸ abo náawabi Ítu Káríqtokaq kaqtó kénana miraráá umá Áánûqtuma weqtábá amuqá marakáinata waayúkama téta “wemá kanaa-naré” tínoe.

¹⁹ miráinataa mi-qtátáákómá kaayoné-yátááqá mamé yínîqtaba ketáámá maqmá ónanatae. káqowa-kaqowamma yíwáqnaa umá akoqnáá umá itáíq-itaiq í-wáyúkámá ketáámá auránúnatae. ²⁰ aáwaqtabae téq Áánûqtuma nôrabi urái-yataaqa íma yawítituwaaro. máqten-aawaqa naí-yátááré. ááqibo nóinabi keráwáqá naa-qtátáákómá móra-nakoma néna wenaúyánápímmá kúmiq-yataariq kéenama minná otaammá kéguiye. ²¹ ááqibo keráwáqá amaqa nérabi afbôq-nomma nérabi mamá kéqokeq-yataariq o-wáígómá mamá tíbâqawaama mamá kúmiq-yataapi kéiyuwaamma mirá íoro. ²² maami-qtátááqtabá itáíq-itaiq o-qtátááqá yaqtóráaro. maami-

qtátááqtábá nói-tuyananabi ítáamma Áánûqtu wenamáa itaíno. keráwáqá nôrabi o-qtátáákómá íma yawááq-umatikainaq timuqá maránoe. ²³ ááqibo móra-nakoma aáwaqtaba kaayaq-áúyánámmá iténa naí-wáíqómá wenamáárîq yawááq kéumakaiye. taákaq maráaro. keráwáqá nôrabi o-qtátáákómá keráwáqtí itáíq-itaiq í-yátáápike íkéitaqa kúmiq-yataariq kéoe.

15

¹ ketáámá náayuwabi akoqnáá umá itáíq-itaiq kéuna-yutaama itáíq-itaiq í-yátááqtábá aqnúnîq kéo-kayukama yíwáqnaa ónátæ. yemá ummaa-yátáápi mái-yataama yíwáqnaa éqtaa keqtáá tikáina-yataariq íonatae. ² ketáái túyánámmá káqo-yuraq maréqtaa yíwáqnaa onanataá yeráwáqá akoqnáá ínoe. ³ Ítu Káríqtoma wenamáárîq paá wetábá amuqá maranî-qtataariq íuraine. ímibo Áánûqtuni agamatá-kánnáágómá maará téna Ítuqtaba kétiye: “keráwákáq yemá tíyoqa áyáan-aikoma kemmá tîkakaiye.”

téna kétiye. ⁴ naayóbáq aúba-wannaabi agatáan-aikoma íbêq-kanaaraqa keqtáá kêtiraatiqtae. Áánûqtuma wení aokaq-áúbábíkémmá keqtáámá umá tíqtaaiq kéitaqtaa ketáámá tú pukáipaq awé kéunatae. ⁵ Áánûqtuma keráwáqtí yáqtorai-yataakoni áaimma keráwáqá tíwáqnaa kéinaq keqtábá kákaina máqtemma móra-mora-yutema móra-tuyanakaq maréq kanaaráq mánoe. miráuma Ítu Káríqtoma keqtáámá miráigaae téna tirááqtiraiqtae. ⁶ mirá éqa máqtemma keráwáqá móra-toyaukaq maréq Áánûqtumma ketáái uyátárai-nakoma Ítu Káríqtoni aboámá wenáwîqa kanaaráq múte yawuínoe.

átê-wataama Yéqtaaeo-wayukama kéitæe.

⁷ Ítuma keráwáqá íráqôniq umátíkáiniq umá móraiq umá móra-mora-yuma mamá íráqôniq umáyikáaro. mirá éqa Áánûqtun-awiqa keráwáqá múte yauwínoe. ⁸ Ítuma minnýyaba Ítiráaeo-kayukati kaqtó-naqa aúkáiye. miráipoana Áánûqtuni áagoma naayóbáqá Ítiráaeo-wayukama yúma kárataa-kayukaraq abarokáq pááq uráíye. ⁹ ókaraq Ítuma kaqtó-naqa aúkáiymma Yéqtaaeo-wayukama íma Ítiráaeo-wayukamibo Áánûqtun-awiqa wení paru-yátáákóqtábá kanaaráq múte yauwínoe. Áánûqtuni agamatá-kánnáágómá kétiye:

“maaminnýyaba kemá Yéqtaaeo-wayukati aúkáapikemma ‘tíkáiye’ tenúne.

ibí enáwîqa múte yauyónúne.”

téna ¹⁰ keqnáámmá agamatá-kánnáágómá maará kétiye:

“Yéqtaaeo-wayukao, keráwáqá Áánûqtuni waayúcate timuqá máráaro.”

téna ¹¹ ókaraq maará kétiye:

“Yéqtaaeo-wayukao, keráwáqá máqtemma uyátárainakoni áwîqa múte yaúyóro.

máqte-kayukao, wenáwîqa múte yaúyóro.”

téna kétiye. ¹² ánibo naayóbáqá Áánûqtuni amuné-náqá wenáwîqa Áítáiyama wemá tiráine:

“Yétin-annabike móra-naqa pááq éna minnýyaba pááq ínimma Yéqtaaeo-wayukaraq yabíqyikaniye.

miráinata Yéqtaaeo-wayukama weqtábá ikáonaamanibo paá awé ínoe.”

téna tiráine. ¹³ keráwáqá Yéqtaaeo-wayukama Áánûqtukaq itáiq-itaiq urááe. Áánûqtu tirunóbáqá mamá mirá kéumatikaipoaq keráwáqá ikáonaamanibo kanaaráq paá awé ínoe. Áánûqtukaq itáiq-itaiq kéyana amuq-yatáákáráq kaayoné-yatáákáráq wemá timíno.

Aokaq-Áágóní akoqnáarake keráwáqá Ítuqtaba ôriq umá kêtikainaq awé umá máero.

Póroni kawáá-máyáímá

¹⁴ ketíbâqawaayuo, kemá kéitaunama keráwáqá íráqô-qtataakaraq itaí-yátáákáráq keráwápímmá ógiqma wáipoaq keráwáqá Ítu Káríqtoqtaba móra-mora-yuma kanaaráq wenarááté-wenaraate ínoe. ¹⁵ miráimanibo yaímma-wataama maamin-áúbábí keráwáqtôpaq agayáunama akoqnáá umá tiráune. kemmá maami-máyáímá Áánûqtu tímikaitapoaq miráuma timá taákaq kéune. ¹⁶ Yéqtaaeo-wayukayataba Áánûqtuma kemmá Ítuni anó-monoq-naqa aútíkaraiye. kemá Áánûqtuni wataama timá-yimuna-naqune. Yéqtaaeo-wayukama min-áímmá kêteta miraráá umá Áánûqtukaq amí-yátáákáá kéinatama yeqtí yúgaraq yúyánákáráq Áánûqtukaq Aokaq-Áágómá yemmá mamá Áánûqtuqtaba aokarîq umáyikainana Áánûqtu yemmá yiwirániye. ¹⁷ miráitaq kemá Ítu Káríqtogaraq yagaroqtamá mimáyáímá ketáaraq Áánûqtuma kanaaráq ínîqtaba timuqá kémaraune. ¹⁸ paá Ítu Káríqtoma nôrabi uráinaiyaba ketáanapo ketí mayáinápógáráq uráiqtabama kemá Yéqtaaeo-wayukama timá-yimenune. ¹⁹ miráonata yemá kêteta anón-awaameq-yataaqa káoneta Aokaq-Áágómá yemmá mamá Áánûqtuma tínnaiq ínoe. miráitaq kemá Yérútáárebake Irírkamabaq mútûq átê-wataama Ítu Káríqtoqtaba ketí máqten-akoqnaarake timátuweq uráune. ²⁰ ánibo Ítu Káríqtoni áwîqa íma yaráa-marabaqa kemá mibáqá wenamáa átê-wataama móma timá-yimiyaba kêtikaiye. mirá éqa átê-wataama káqo-yuma abarokáq timá yímíkaiyapaqa kemá waabá-káyúkáráq íma timá-yimenune.

²¹ minnýaba agamatá-kánnáábí maará téna kétiye:
 “yemá náayuwabi íma timá-yimikaa-yuma
 yemá aónanoe.
 yemá náayuwabi íma ítaraa-yuma
 yemá ítama arutánoe.”
 téna kétiye.

Póroma Árómuq wíniye.

²² miráitana ketí mayaígómá keráwáqtôpaq íyábámá kemmá kéyaqtoraiye. ²³ miráimanibo maan-áúkápáqá ketí mayaímá ókaraq íma wáiyee. ayáqtáá-kanaama kemá keráwáqá timónaiyaba ôriq umá kétékaiye. ²⁴ miráipoaq kemá keráwáqá étaba timónanu íyabiyo? Árómuq kótamaqma wéqa keráwáqá yá-timonateq Tipéini-marabaq ónúne. ániibo kemá keráwáqá timuqá kémareq kétémonaiyaq kemá keráwáqtê pááqya-kanaama ko matáá-onaq keráwáqá Tipéini-marabaq kanaaraq timátíkáiyaq kónunamanibo ²⁵ íbêqa kemá Yérútáárebaq uréq Áánûqtuni waayúkama ko mamá yíwáqnaa ónáá kéune. abo yemá yenamáárîq Maateróniapakekaraq Karíkipakekaraq Áánûqtun-aaraq móra-iyakaq máráa-kayukama Yérútáárebaq aamá téite umá móra-akaq maréta áwáyoq-wayukama yíwáqnaa umá móneqa paá yimínéta kéowaq kéune. ²⁶ missing? ²⁷ yemá yimuqá kemáreta mirá kéomma áraimma yemá yemmá anónnáma aqtábáaraq kéyime. ániibo Yéqtaeowayukaraq Áánûqtuni máqtemma íráqô-qtataaqa Ítíráaeowayukabike yemmá kéyainapoata Yéqtaeowayukama yeqtí oótamma Ítíráaeowayukagaraq yaináaro. ²⁸ ániibo kemá ketí mayaímá maakáq ánateq Yérútáárebaq kónune. mi-mónéqá Maateróniapakekaraq Karíkipakekaraq mamá áíkumaraamma mamá yiménúne. miráumatuweq anaaékaqa Tipéini-marabaq uréq

mikákémmá keráwáqtôpaq Arómuq ónúne. ²⁹ kemá túyánámmá kéitaunama anaaékaq kemá keráwáqtôpaq yenúnama Ítu Káríqtoma anómma íráqô-qtataakoma keráwáqtábá timíniye. ³⁰ ketíbâqawaayuo, kemá Yérútáárebaq kégonaaq keráwáqá akoqnáá umá nunamummá timátíkáaro téq keráwákáq inaa kétune. kemá Ítu Káríqtoni áwíkaqa keráwáqá akoqnáá umá ítama káonaune. Aokaq-Áágómá mamá ketáámá móra-mora-yuma tikáipoaqtáa keráwáqá kemmá tikánôpoaq ítama káonaune. ³¹ nunumummá tíyanama Yérútáárebaq ketáái átê-wataama awéqtátuwaa-kayukabikemma tú-tiqa í-yátááqá íma mayánúne. nunamummá kéliyanawaq Yérútáárebake Áánûqtuni waayúkama yemmá kemá nôrabi únnayaba yikániye. ³² Áánûqtumma akáinaqa kemá amuq-yatáákáráq ógiqma keráwáqtôpaq íréq keráwáqtê yamáeq aagánúne. ³³ íbêqa Áánûqtuma ketáái kaayoné-yatáákón áaikoma wemá máqtemma keráwáqtê waíno.

16

miráo-maarao-aimma

¹ ketáái tímanaqa Píbima wení wataáama timá-timenune. wemá Tékeriabaq Áánûqtun-aama móra-iyakaq maréta kéitaa-kayukaraq wení mayaímá wáíye. ² uyátárai-nakoni anaaé kéwaraa-yuma móra-mora-waigoqtaba yíkáiniq umá keráwáqá wemmá awíráaro. yaímma-yataaqtaba immá wemmá áwáqnaa umá áméro. wemá kemmá tíwáqnaa uréna taíbaq-wayukagaraq yíwáqnaa uráíye. ³ Ítu Káríqtoqtaba ketê mayaímá mayáaya-nakama Patírayaa Akíra ye aúkátôpaq ketí miráoyo-maaraoyo-aimma yuwaúnana wimmá yíméro. ⁴ yenákámá íurayana ketí túwaraimma mamá paá umátikaraayapoaq ípukaune. yenákáyábámá kemá

“tíkáiye” kétunata máqtemma Yéqtaaeo-wayukagaraq
 Áánûqtun-aama kéitaa-kayukama “tíkáiye” kéte.
⁵yenákátí naaúpaq Áánûqtun-aama kéitaa-yuyabama ketí
 miráo-maarao-aimma yuwaúnana yeráwáqtôpaq wimmá
 yíméro. tíkáin-aanabo-naqa Ipáineti wemá áqnábariq
 umá Êtia-marabakemma Ítu Káríqtoqaq arummá
 ámikai-nakonopaq ketí miráono-maaraono-aimma
 yuwaúnana wimmá áméro. ⁶⁻⁷Máriaa wemá akoqnáá
 umá keráwáqtí aúkáapimma mayaímá kémayain-
 inikonopaq ketí miráo-maarao-aimma yuwaúnana
 wemmá áméro. Aaqtarónikatigaraq Yúniatigaraq
 yenákámá ketimáápake-nakaratama yenákámá móra-
 taoqa ketê yagaroqtamá ánná-naupaqa máqe-uraayane.
 yenákámá máqtemma yiwíkai-kayukama yimónama
 íráqôniq kéeta yenákámá áaimma átáma Ítu Káríqtoni
 anaaé kéwaraayaq anaaékaqa kemá mirá-uraune. abo
 yenákáyôpaq ketí miráoyo-maaraoyo-aimma yuwaúnana
 wimmá yíméro. ⁸Aaparíati wemá uyátárai-nakoqtaba
 kemmá tíkáin-aanabonapoaq wenôpaqa miráono-
 maaraono-wataama yuwaúnana kéwiye. ⁹Abáánati
 wemá Ítu Káríqtoqtaba ketê móra-mayai-naqa ketí
 aanábó-náqá Títáákitigaraq yenákáyôpaqa miráoyo-
 maaraoyo-wataama yuwaúnana kéwiye. ¹⁰Apériti
 wemá Ítu Káríqtoqtaba aú-aiqa matáimma Eritááburati
 máqtemma wení aara iyápógararaq yeqtôpaqa miráoro-
 maaraoro-wataama yuwaúnana kéwiye. ¹¹Ítiráaeo-
 naqa ketimáápake Erótionigaraq máqtemma Naatítatini
 aara iyápógararaq uyátárai-nakoni waayúkama yeqtôpaq
 miráoro-maaraoro-wataama yuwaúnana kéwiye.
¹²Taraipínayaa Taripóta yenákámá uyátárai-nakoqtaba
 akoqnáá umá mayaímá kémayaayaq-nakagaraq tíkái-
 ketimanaaqa Péti wegáráq uyátárai-nakoqtaba akoqnáá-

mayaima matáitaq yeqtôpaq miráoro-maaraoro-aimma yuwaúnana kéwiye. ¹³ Árûbati wemá mórama Áánûqtuma wetábá aúyakai-nakaraq anóama minná ketinóraa umátikaraipoaq yeqtôpaq kemá miráoyo-maaraoyo-aimma yuwaúnana kéwiye. ¹⁴ Atíkaritagaraq Périgonigaraq Émitigaraq Paataróbaatigaraq Émaatigaraq yaímma ketíbâqawaayuma yeráwáqtê Áánûqtun-aaraq móra-iyakaq ákutaawaq yeqtôpaqa kemá miráoro-maaraoro-aimma kétima-yikaune. ¹⁵ Piráárogatigaraq Yúriagaraq Nériati wení ámánaakogaraq Orípatima máqtemma Áánûqtuni waayúkama yeráwáqtê ákutaawaq yeqtôpaq kemá miráoro-maaraoro-aimma kétima-yikaune. ¹⁶ keráwáqá móra-mora-yuma tíbâqawaaraa umá wenayáá-kenayaamma yiméq tótó umáyíkáaro. máqtemma kéqokeq-kaqokeq-marabaq Ítuqtaba ákutaa-kayukama keráwáqá miráoro-maaraoro-aimma kétimatikaae.

¹⁷ ketíbâqawaayuo, waayúkama káqon-aimma tiráátétaa Áánûqtuni waayúkama mamá yaíkaa qígáae téta tíya-kayukabikemma nékaq máero. keráwáqtí itáíq-itaiq í-yátáaqá mamá awígíioq íyábámá atéqma máero. ¹⁸ mirá-káyúkámá yemá ketáái uyátárai-naqa Ítu Káríqtoqtabama íma yúyánámmá kéitaamanibo yemá paá yeqtí yúyaba yúyánámmá kéitaae. watáagaraq átê í-áímmá téta táí-aaimma íma ítaraa-kayukama mamá maqtawémma éta makáqma káonaae. ¹⁹ máqte-kayukama keráwáqá Ítu Káríqtokaq tirummá anéq yáqtoraiyaba kéitaae. miráitaq kekáráq timuqá kématikaune. keráwáqá nóinabi íráqô-qtataaqa aónaigaae téq kêtunnamanibo táí-yataaqtabama aónéq mirá kéomma íma maraígáae téq kétune. ²⁰ abo Áánûqtuma ketáái kaayoné-yátáákón áaikoma

Tááqtaamma yatámma keráwáqti títaukoni aménáápáq yawarápaqtuwaniye. ketáái uyátárai-naqa Ítu Káríqtoni paru-yátáákómá keráwáqtê waíno.

²¹ Tímotima Ítuqtaba ketê móra-mayai-nakoma wení miráoro-maaraoro-aimma keráwáqtôpaq kéyuwaiye. Arútiagaraq Yéitonigaraq Totípaterigaraq ketimáápake Ítiráaeo-wayukama keráwáqtôpaq miráoro-maaraoro-aimma kétimatikaee.

²² Téqtiati kemá Póroni óyaupike watáama matéq maamin-áúbámá keráwáqtôpaq kágaye q kemá uyátárai-nakoni áwíkaqa miráoro-maaraoro-aimma kétimatikaune. ²³ kemá Káéatini naaúpaq kémaiynana ánibo Áánûqtun-aama kéitaa-kayukama wení naaúpaq ya káikuyoe. miráitana Káéati wegáráq yeráwákáráq miráoro-maaraoro-aimma kétimatikaee. Erááqtati wemá maa-márúkáqá móneka q kawáá urái-nakogaraq keqtíbbâqawaaraa-naqa Kawóqtati yenákámá miráoro-maaraoro-aimma keráwáqtôpaq kétimatikaaye. ²⁴ Ítu Káríqtoma ketáái uyátárai-nakoni íráqô-qtataakoma keráwáqtê waíno. miráuma waíno.

aqtó-núnámúné.

²⁵ ketáámá Áánûqtun-awiqa múte yauyónátae. íbêqa Póro kemá maamin-áúbágóní aqtórác kéyune. Ítu Káríqtoqtaba átê-wataarakemma kemá kétimatimnata Áánûqtuma keráwáqá kanaaráq mamá akoqnáá-wayukama aúqtikaniye. abo kemá keráwáqá Ítu Káríqtoqtaba aúpaq-áímmá timá tímikaune. Áánûqtuma matúq-matuq umá mái-nakoma maamin-áímmá naayóbáqá aati-aatimá aúpaq makáine. ²⁶ miráimanibo anaaékaqa wení amuné-wáyúkátí yóyaukaq mamá abarokáq uráiyee. miráitana íbêqa wemá keqtáá timátikaitaqtaa ketáámá maamin-áúpaq-watáámá

máqte-kayukabi túnatataa yemá kéitaae. wé máqte-kayukama Îtu Káríqtoqtaba itáíq-itaiq kéeta wenáama waraígáae téna kéitaiye. ²⁷ Îtu Káríqtoma wenáainapo Áánûqtukaq wenamáa áá ítarai-manikoma tágama-yataaqa matúq-matuq umá waíno. miráuma waíno.

aúgen-anona-anon-aimma
Genesis 12-22 and The New Testament in the Usarufa Language of
Papua New Guinea

Nupela Testamen na sampela hap Buk Stat long tokples Usarufa
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Usarufa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons
Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format,
provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for
use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective
copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 20 Jul 2019 from source files dated 19 Jul
2019

0cfecb85-a1ae-5e2f-a3f0-4c221d1d6c84